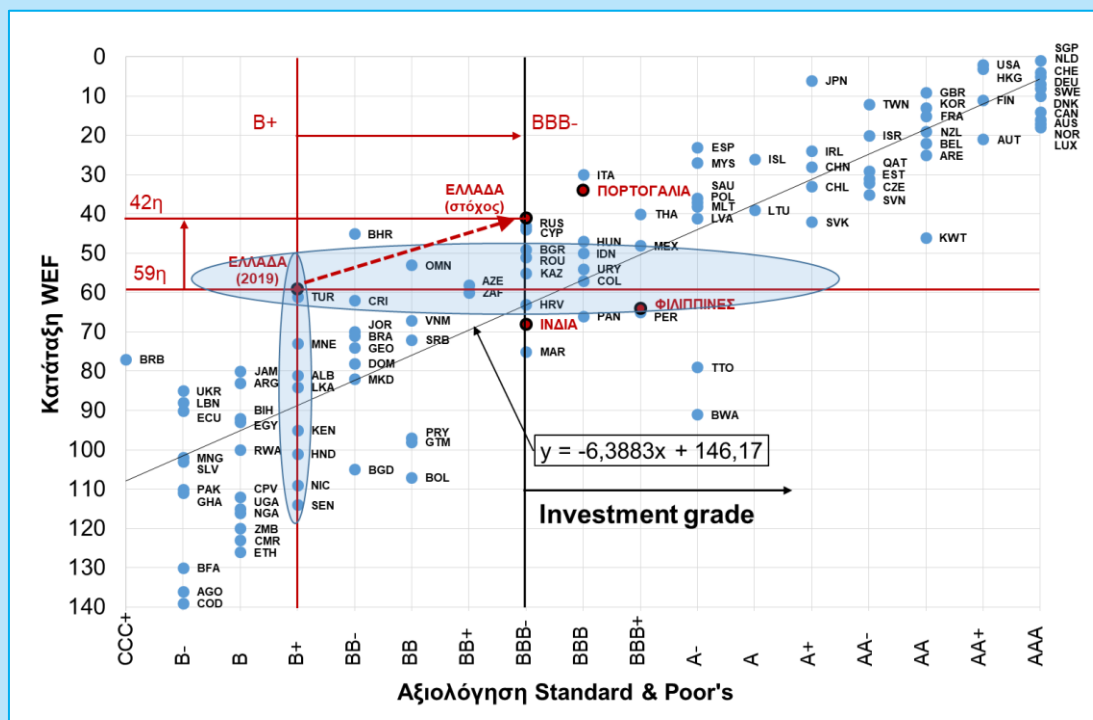

Η αναβάθμιση της Ελλάδας σε επενδυτική βαθμίδα προϋποθέτει τεράστια βελτίωση στην διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα!!

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Η σχέση επενδύσεων προς ΑΕΠ στη χώρα μας είναι σήμερα, όχι μόνο στο μισό απ' ότι ήταν πριν την κρίση, αλλά και στο χαμηλότερο παγκοσμίως επίπεδο, εξαιρεμένων χωρών σε ιδιαίτερα κατάσταση (πολεμικές συγκρούσεις, πτώχευση, κ.ά.)! Οι επιχειρηματικές επενδύσεις σήμερα (2018), ύψους €10 δισ. περίπου, αν και σε ονομαστικούς όρους έχουν επανέλθει στα 2/3 των προ κρίσης επιπέδων (2009), ανέρχονται στο 6% του ΑΕΠ περίπου, όταν ο μέσος όρος στην ΕΕ-28 διαμορφώνεται στο 13%. Υπάρχει, όμως, τεράστια υστέρηση στις μη επιχειρηματικές επενδύσεις. Οι δημόσιες επενδύσεις (Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων) και οι επενδύσεις των νοικοκυριών (κυρίως σε κατοικίες, αλλά και σε εξοπλισμό αυτοαπασχολούμενων) διαμορφώνονται σήμερα στα €5 δισ. περίπου για την κάθε κατηγορία, όταν προ κρίσης κυμαινότουσαν σε €14 δισ. και €21 δισ. αντίστοιχα. Σημειώνεται, επίσης, ότι οι επενδύσεις σε κατοικίες (€1,3 δισ. σήμερα έναντι €15,5 δισ. προ κρίσης) αποτελούν μόνο το 6% του συνόλου των επενδύσεων, όταν στην ΕΕ-28 αντίστοιχο μέγεθος είναι 25% (30% στη Γερμανία)! Έτσι, η επενδυτική αυτή άπνοια έχει συμπίσει την παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας, με αποτέλεσμα, σε πραγματικούς όρους, το κατά κεφαλήν εισόδημα να είναι σήμερα χαμηλότερο απ' ότι ήταν το 2000! Τα στοιχεία αυτά συνηγορούν στην ανάληψη μιας μεγάλης εθνικής προσπάθειας, για τις επενδύσεις, σε εύρος και ένταση, ποσοτικά και ποιοτικά, που προϋποθέτει σημαντική ενίσχυση των μέτρων βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και των αναπτυξιακών πρωτοβουλιών που λαμβάνονται, και που, σε γενικές γραμμές, είναι προς την σωστή κατεύθυνση. Εάν όντως τελεσφορήσει μια τέτοια εθνική προσπάθεια, η χώρα θα έχει σοβαρές πιθανότητες να επανέλθει στην επενδυτική βαθμίδα BBB- από B+ σήμερα (αναβάθμιση κατά 4 βαθμίδες) στην κατάταξη της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας της Standard and Poor's (S&P). Εν προκειμένω υπολογίζεται ότι η υλοποίηση μιας τέτοιας μεγάλης έκτασης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων συνεπάγεται τη βελτίωση της θέσης της χώρας στην κατάταξη ανταγωνιστικότητας του World Economic Forum (WEF) κατά 17 θέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, προκαλεί έντονο προβληματισμό η υποχώρηση της Ελλάδας στην πρόσφατη κατάταξη του WEF για το 2019, κατά 2 θέσεις στην 59^η θέση σε 141 χώρες, και κατά 12 θέσεις περίπου σωρευτικά από το 2015 και μετά, καθώς και η μείωση την ίδια περίοδο της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας κατά -1,7% με βάση τον σχετικό δείκτη κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Αναδεικνύεται, έτσι, ως εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση η επιδίωξη αναβάθμισης της χώρας στην επενδυτική βαθμίδα BBB- σε σύντομο χρονικό διάστημα, και κατά προτίμηση μέχρι το 2021 όταν η Ελλάδα θα γιορτάσει τα 200 χρόνια από την εθνική παλιγγενεσία του 1821. Δεν είναι, όμως, και ακατόρθωτη, δεδομένου ότι η σχετική θέση της χώρας σήμερα επηρεάζεται υπέρμετρα από την κληρονομιά της κρίσης και της ύφεσης, η άρση της οποίας θα φέρει βελτιώσεις και στα δύο μέτρωπα, μακροοικονομικό (S&P) και διαρθρωτικό (WEF). Επίσης, μια βελτίωση της σχετικής θέσης της Ελλάδας κατά 17 θέσεις, με όλες τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που συνοδεύουν μια τέτοια αναβάθμιση, δημιουργεί θεωρητικά

«Αυτού γάρ και Ρόδος και πήδημα», από το μύθο του Αισώπου [Ανήρ κομψαστής](#)

Κατάταξη χωρών με βάση τον δείκτη Global Competitiveness Index 4.0 και αξιολόγηση Standard and Poor's

(World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019 και Standard and Poor's, Οκτ. 2019)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Με την ευγενική χορηγία:

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist
E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor
E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

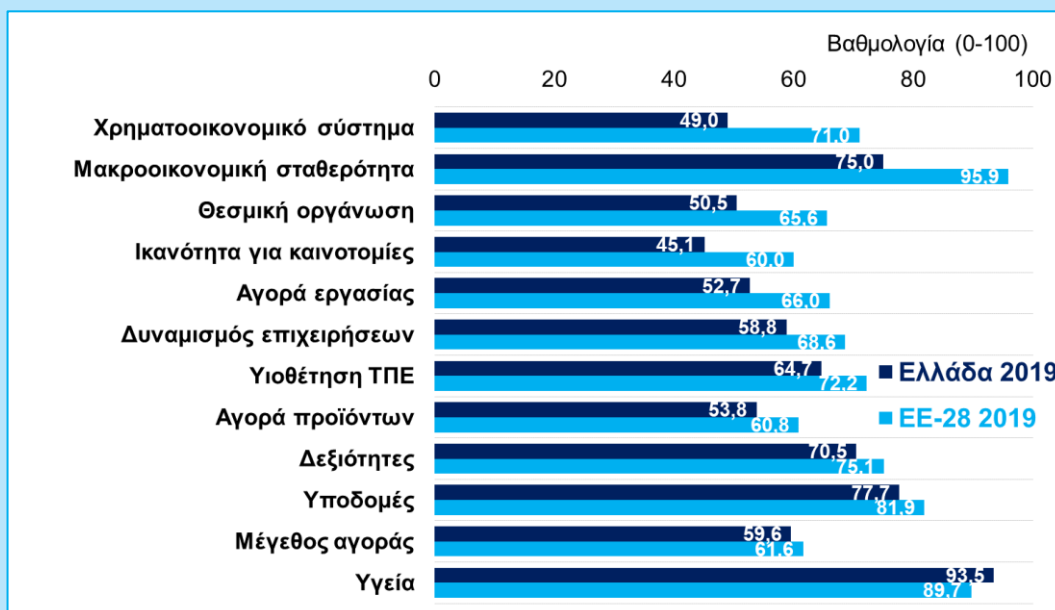
Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

μια δυναμική ικανή να ωθήσει το κατά κεφαλήν εισόδημα της Ελλάδας προς τις USD 24.000 από USD 20.000 σήμερα σε τρέχουσες τιμές. Σημειώνεται ότι στην περίπτωση της Πορτογαλίας, χρειάστηκαν 3 χρόνια μετά την έξοδό της από το Πρόγραμμα για να επανέλθει στην επενδυτική βαθμίδα, με δύο, όμως αναβαθμίσεις (από BB σε BBB-), ενώ η Ελλάδα, ένα χρόνο μετά την έξοδο της από το Πρόγραμμα, χρειάζεται 4 αναβαθμίσεις (από B+ σε BBB-). Στην πορεία, η Πορτογαλία βελτίωσε τη θέση της στην κατάταξη ανταγωνιστικότητας του WEF κατά 9 θέσεις, αν και όχι γραμμικά, και αύξησε το κατά κεφαλήν εισόδημα της από USD 21.000 σε USD 23.000 περίπου. Τα στοιχεία του WEF που ανακοινώθηκαν πρόσφατα προσφέρουν την ευκαιρία να γίνει μια χαρτογράφηση των αλλαγών που απαιτούνται, δίνοντας έμφαση και προτεραιότητα στους τομείς όπου η χώρα μας υστερεί περισσότερο. Στην ανάλυση του WEF βαθμολογούνται 98 δείκτες σε 12 τομείς, που πρέπει άμεσα να γίνουν αντικείμενο μελέτης και δράσης από τη δημόσια διοίκηση και την κυβέρνηση. Κατά σειρά υστέρησης σε σχέση με την ΕΕ-28, οι τομείς αυτοί είναι το χρηματοοικονομικό σύστημα, η μακροοικονομική σταθερότητα, η θεσμική οργάνωση, η ικανότητα για καινοτομίες, η αγορά εργασίας, ο δυναμισμός των επιχειρήσεων, η υιοθέτηση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, η αγορά προϊόντων, οι δεξιότητες, οι υποδομές, το μέγεθος της αγοράς, και, τέλος, η υγεία όπου η χώρα μας έχει καλύτερη βαθμολογία από το μέσο όρο στη βάση του δείκτη «προσδόκιμο ζωής με καλή υγεία», με 69,9 χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει εκ των ων ουκ άνευ να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην εξυγίανση του χρηματοοικονομικού συστήματος (δάνεια σε καθυστέρηση) και την μακροοικονομική σταθερότητα (βιωσιμότητα χρέους). Πέραν, όμως, των τομέων αυτών, ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στην ανάπτυξη πολιτικών για α) τη θεσμική οργάνωση (και ιδίως στην ασφάλεια, το ισοζύγιο θεσμικών ελέγχων και ισορροπιών, τη διαφθορά, τα δικαιώματα περιουσίας, την εταιρική διακυβέρνηση, και την ανάπτυξη πολιτικών για το μέλλον), β) την ανάπτυξη καινοτομιών (και ιδίως στην διασύνδεση της χώρας με τις παγκόσμιες οικονομικές και επιχειρηματικές διεργασίες), γ) την αγορά εργασίας και τις δεξιότητες (ιδίως στην ευελιξία των μορφών εργασίας σε συνδυασμό με την προστασία του εισοδήματος των εργαζομένων και όχι των θέσεων εργασίας, που ενδεχομένως επηρεάζονται από τις επερχόμενες τεχνολογικές εξελίξεις, την αξιοκρατία και την αμοιβή της εργασίας σύμφωνα με την παραγωγικότητα, και την ανάπτυξη ατομικών προσόντων καθώς και επαγγελματικών δεξιοτήτων για το μέλλον) και δ) το δυναμισμό των επιχειρήσεων (και ιδίως τη στήριξη καινοτόμων επιχειρήσεων και την εξάλειψη των στρεβλώσεων στην αδειοδοτική και την πτωχευτική διαδικασία). Τέλος, στις υποδομές πρέπει να δοθεί έμφαση στις συνδέσεις οδικού δικτύου και την αποτελεσματικότητα των σιδηροδρομικών υπηρεσιών, στην υιοθέτηση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στα δίκτυα οπτικών ινών, και στην αγορά προϊόντων στη στρέβλωση του ανταγωνισμού λόγω φόρων και επιδοτήσεων. Αυτές είναι εν περιλήψει οι υστερήσεις της χώρας μας στον τομέα των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, που απαιτούνται για την ενίσχυση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, ώστε να αυξηθεί η ευημερία του πληθυσμού, σε έναν κόσμο που αλλάζει γρήγορα, απρόσμενα και απότομα. Ιδού η Ρόδος!

- Με τον δείκτη οικονομικού κλίματος να παραμένει τον Σεπτέμβριο του 2019 στο υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί από τον Δεκέμβριο του 2007, η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώθηκε περαιτέρω (στις -6,8 μονάδες από -8,2 τον προηγούμενο μήνα), καθώς τα νοικοκυριά παραμένουν αισιόδοξα, ιδίως αναφορικά με τις εκτιμήσεις τους για τη γενική οικονομική κατάσταση της χώρας το επόμενο διάστημα. Ωστόσο, η πτώση του όγκου λιανικών πωλήσεων (-3,5% τον Ιούλιο του 2019 και -1,6% το διάστημα Ιαν – Ιουλ 2019) δημιουργεί προβληματισμό για την πορεία της ιδιωτικής κατανάλωσης το 3^ο τρίμηνο του 2019. Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές συνεχίζουν να κινούνται ανοδικά (+4,9% πλην πετρελαιοειδών και πλοίων το διάστημα Ιαν – Αυγ 2019) παρά τις εντάσεις στο διεθνές εμπόριο, ενώ οι συνθήκες στον τραπεζικό τομέα βελτιώνονται, με τις καταθέσεις των νοικοκυριών να αυξάνονται κατά €1,46 δισ. και τον ρυθμό πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις να διαμορφώνεται σε +2,92%.

«The best thing about the future is it only comes one day at a time», Abraham Lincoln

Βαθμολογία ανά πυλώνα του δείκτη Global Competitiveness Index 4.0 – Σύγκριση επιδόσεων Ελλάδας με ΕΕ-28 στην κλίμακα 0-100 όπου 100 = καλύτερη επίδοση – Ταξινόμηση από τη μεγαλύτερη διαφορά με την ΕΕ-28 προς τη μικρότερη

(World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019, Οκτ. 2019)

Η ανταγωνιστική θέση της Ελλάδας στην παγκόσμια οικονομία και η αξιολόγηση της πιστοληπτικής της ικανότητας

Η Ελλάδα βρίσκεται πλέον στην 59^η θέση σε σύνολο 141 χωρών (Δ01), έχοντας οπισθοχωρήσει κατά δύο θέσεις, αν και η συνολική της βαθμολογία βελτιώθηκε κατά 0,5 μονάδες και διαμορφώνεται σε 62,6 στον δείκτη ανταγωνιστικότητας 2019 Global Competitiveness Index 4.0, που μόλις δημοσιεύθηκε από το World Economic Forum. Στο διάγραμμα της 2^{ης} σελίδας, στο διάγραμμα Δ02 και στους πίνακες Δ09 και Δ10 παρουσιάζονται οι βαθμολογίες της Ελλάδας, και η σχετική της κατάταξη, στους 12 τομείς παρεμβάσεων οικονομικής πολιτικής. Οι 12 αυτοί τομείς, που αναφέρονται παρακάτω με τη σειρά όπου η Ελλάδα καταγράφει τις χαμηλότερες επιδόσεις, και με τους αριθμούς στην παρένθεση να αναφέρονται στις βαθμολογίες της Ελλάδας και της μέσης χώρας στην ΕΕ-28, είναι οι εξής:

1. Ικανότητα για καινοτομίες (45,1 / 60,0)
2. Χρηματοοικονομικό σύστημα (49,0 / 71,0)
3. Θεσμική οργάνωση (50,5 / 65,6)
4. Αγορά εργασίας (52,7 / 66,0)
5. Αγορά προϊόντων (53,8 / 60,8)
6. Δυναμισμός επιχειρήσεων (58,8 / 68,6)
7. Μέγεθος αγοράς (59,6 / 61,6)
8. Υιοθέτηση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) (64,7 / 72,2)
9. Δεξιότητες (70,5 / 75,1)
10. Μακροοικονομική σταθερότητα (75,0 / 95,9)
11. Υποδομές (77,7 / 81,9)
12. Υγεία (93,5 / 89,7)

Παρουσιάζονται, επίσης, κατατάξεις των επιμέρους παραμέτρων που στοιχειοθετούν την επίδοση της χώρας σε κάθε έναν από τους 12 τομείς, από την καλύτερη προς τη χειρότερη επίδοση, σε απόλυτους όρους, αλλά και σε σχέση με τους μέσους όρους στην ΕΕ-28, ώστε να αναδειχθούν οι σχετικές προτεραιότητες παρέμβασης.

Οι 15 δείκτες όπου η Ελλάδα έχει σχετικά χειρότερη κατάταξη είναι:

1. Υγεία τραπεζών (139/141)
2. Ποιότητα στη διαχείριση γης (138/141)
3. Σταθερότητα εφαρμοζόμενων πολιτικών (138/141)
4. Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (138/141)
5. Ανταπόκριση κυβέρνησης σε αλλαγές (134/141)
6. Μακροπρόθεσμο όραμα κυβέρνησης (134/141)
7. Χρηματοδότηση ΜμΕ (133/141)
8. Αποτελεσματικότητα νομικού πλαισίου για την επίλυση διαφορών (131/141)
9. Ανάπτυξη συστάδων επιχειρήσεων-clusters (128/141)
10. Διοικητικό βάρος ρυθμιστικού περιβάλλοντος (127/141)
11. Ποικιλομορφία εργατικού δυναμικού (126/141)
12. Ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων (124/141)
13. Υιοθέτηση ασυνεχών επιχειρηματικών προτύπων (123/141)
14. Συνεργασία πολλαπλών συμφερόντων (123/141)
15. Πρότυπα λογιστικών ελέγχων και εταιρικών ανακοινώσεων (122/141)

Στην Ελλάδα υπάρχει μια τάση να υιοθετούμε ιδιότυπες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, αγνοώντας παραμέτρους που είναι σημαντικοί για την ανάπτυξη και την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος σε όλες τις άλλες χώρες του κόσμου. Δεν είναι παράξενο που η παραγωγικότητα της χώρας και το κατά κεφαλήν εισόδημα βρίσκονται σε στασιμότητα για δεκαετίες, πέραν των καταστροφικών διακυμάνσεων λόγω της πρόσφατης 10ετούς κρίσης.

Δ01: Γενική κατάταξη χωρών με βάση τον δείκτη Global Competitiveness Index 4.0
(World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019, Οκτ. 2019)

Κατάταξη	Χώρα	Βαθμολογία
1	Σιγκαπούρη	84,8
2	ΗΠΑ	83,7
3	Χονγκ Κονγκ	83,1
4	Ολλανδία	82,4
5	Ελβετία	82,3
6	Ιαπωνία	82,3
7	Γερμανία	81,8
8	Σουηδία	81,2
9	Ην. Βασίλειο	81,2
10	Δανία	81,2
11	Φινλανδία	80,2
12	Ταϊβάν	80,2
13	Κορέα	79,6
14	Καναδάς	79,6
15	Γαλλία	78,8
16	Αυστραλία	78,7
17	Νορβηγία	78,1
18	Λουξεμβούργο	77,0
19	Νέα Ζηλανδία	76,7
20	Ισραήλ	76,7
21	Αυστρία	76,6
22	Βέλγιο	76,4
23	Ισπανία	75,3
24	Ιρλανδία	75,1
25	Ην. Αραβικά Εμιράτα	75,0
26	Ισλανδία	74,7
27	Μαλαισία	74,6
28	Κίνα	73,9
29	Κατάρ	72,9
30	Ιταλία	71,5
31	Εσθονία	70,9
32	Τσεχία	70,9
33	Χιλή	70,5
34	Πορτογαλία	70,4
35	Σλοβενία	70,2
36	Σαουδική Αραβία	70,0
37	Πολωνία	68,9
38	Μάλτα	68,5
39	Λιθουανία	68,4
40	Ταϊλάνδη	68,1
41	Λετονία	67,0
42	Σλοβακία	66,8
43	Ρωσία	66,7
44	Κύπρος	66,4
45	Μπαχρέιν	65,4
46	Κουβέιτ	65,1
47	Ουγγαρία	65,1
48	Μεξικό	64,9
49	Βουλγαρία	64,9
50	Ινδονησία	64,6
51	Ρουμανία	64,4
52	Μαυρίκιος	64,3
53	Ομάν	63,6
54	Ουρουγουάη	63,5
55	Καζακστάν	62,9
56	Μπρουνέι	62,8
57	Κολομβία	62,7
58	Αζερμπαϊτζάν	62,7
59	Ελλάδα	62,6
60	Νότια Αφρική	62,4
61	Τουρκία	62,1
62	Κόστα Ρίκα	62,0
63	Κροατία	61,9
64	Φιλιππίνες	61,9
65	Περου	61,7
66	Παναμάς	61,6
67	Βιετνάμ	61,5
68	Ινδία	61,4
69	Αρμενία	61,3
70	Ιορδανία	60,9
71	Βραζιλία	60,9

Κατάταξη	Χώρα	Βαθμολογία
72	Σερβία	60,9
73	Μαυροβούνιο	60,8
74	Γεωργία	60,6
75	Μαρόκο	60,0
76	Σεϋχέλλες	59,6
77	Μπαρμπάντος	58,9
78	Δομινικανή Δημοκρατία	58,3
79	Τρινιδάδ και Τομπάγκο	58,3
80	Τζαμάικα	58,3
81	Αλβανία	57,6
82	Βόρεια Μακεδονία	57,3
83	Αργεντινή	57,2
84	Σρι Λάνκα	57,1
85	Ουκρανία	57,0
86	Μολδαβία	56,7
87	Τυνησία	56,4
88	Λίβανος	56,3
89	Αλγερία	56,3
90	Εκουαδόρ	55,7
91	Μποτσουάνα	55,5
92	Βοσνία και Ερζεγοβίνη	54,7
93	Αίγυπτος	54,5
94	Ναμίμπια	54,5
95	Κένυα	54,1
96	Κιργιζία	54,0
97	Παραγουάη	53,6
98	Γουατεμάλα	53,5
99	Ιράν	53,0
100	Ρουάντα	52,8
101	Ονδούρα	52,7
102	Μογγολία	52,6
103	Ελ Σαλβαδόρ	52,6
104	Τατζικιστάν	52,4
105	Μπαγκλαντές	52,1
106	Καμπότζη	52,1
107	Βολιβία	51,8
108	Νεπάλ	51,6
109	Νικαράγουα	51,5
110	Πακιστάν	51,4
111	Γκάνα	51,2
112	Πράσινο Ακρωτήριο	50,8
113	Λάος	50,1
114	Σενεγάλη	49,7
115	Ουγκάντα	48,9
116	Νιγηρία	48,3
117	Τανζανία	48,2
118	Κοτ ν' Ιβουάρ	48,1
119	Γκαμπόν	47,5
120	Ζάμπια	46,5
121	Εσουατίνι	46,4
122	Γουινέα	46,1
123	Καμερούν	46,0
124	Γκάμπια	45,9
125	Μπενίν	45,8
126	Αιθιοπία	44,4
127	Ζιμπάμπουε	44,2
128	Μαλάουι	43,7
129	Μάλι	43,6
130	Μπουρκίνα Φάσο	43,4
131	Λεσότο	42,9
132	Μαδαγασκάρη	42,9
133	Βενεζουέλα	41,8
134	Μαυριτανία	40,9
135	Μπουρούντι	40,3
136	Αγκόλα	38,1
137	Μοζαμβίκη	38,1
138	Αιτή	36,3
139	Κονγκό	36,1
140	Υεμένη	35,5
141	Τσαντ	35,1

Χώρες της ΕΕ-28

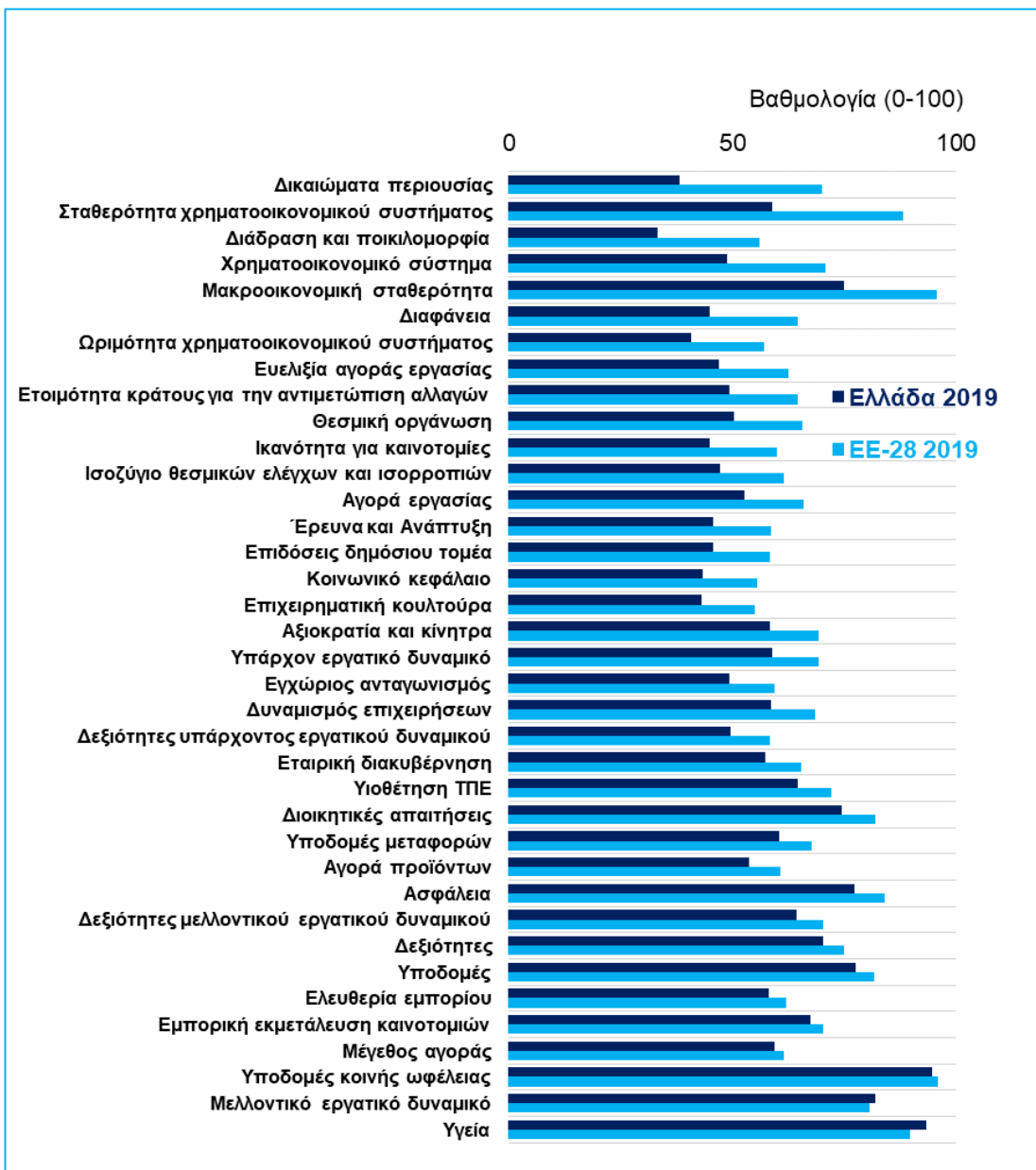

Οι 15 δείκτες όπου η Ελλάδα έχει σχετικά **καλύτερη** κατάταξη είναι:

1. Πληθωρισμός (1/141)
2. Χρηματοδοτικό κενό (1/141)
3. Πρόσβαση σε ηλεκτροδότηση (2/141)
4. Έκθεση σε μη ασφαλές πόσιμο νερό (5/141)
5. Αναλογία μαθητών-δασκάλων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (5/141)
6. Δασμοί (7/141)
7. Ρυθμίσεις για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (12/141)
8. Προσδόκιμη διάρκεια εκπαίδευσης (12/141)

9. Συνδρομές ευρυζωνικής σταθερής τηλεφωνίας (14/141)
10. Δικαιώματα μετόχων (17/141)
11. Ποσοστό ανθρωποκτονιών (20/141)
12. Προσδόκιμο ζωής με καλή υγεία (22/141)
13. Εγχώρια χρηματοδότηση ιδιωτικού τομέα (25/141)*
14. Συνθήκες για το περιβάλλον σε ισχύ (26/141)
15. Πτωχευτικό ρυθμιστικό πλαίσιο (26/141).

* Με βάση το υπόλοιπο δανείων προς τον ιδιωτικό τομέα που ενώ είναι υψηλό σε σχέση με την ΕΕ-28 δεν μπορεί να θεωρηθεί δείκτης υψηλής επίδοσης λόγω του προβλήματος των δανείων σε καθυστέρηση (δείκτης 9.7).

Δ02: Βαθμολογία ανά πυλώνα του δείκτη Global Competitiveness Index 4.0 – Σύγκριση επιδόσεων Ελλάδας με ΕΕ-28 στην κλίμακα 0-100 όπου 100 = καλύτερη επίδοση - Ταξινόμηση από τη μεγαλύτερη διαφορά με την ΕΕ-28 προς τη μικρότερη

(World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019, Οκτ. 2019)

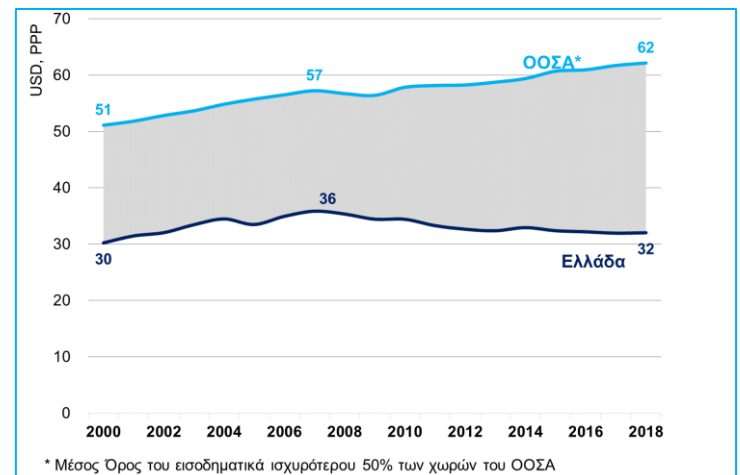
Η βελτίωση της θέσης της Ελλάδας στην κατάταξη ανταγωνιστικότητας του WEF δεν πρόκειται να συμβεί χωρίς να αναληφθούν γενναίες πρωτοβουλίες που αναβαθμίζουν τη λειτουργία των επιχειρήσεων και το θεσμικό περιβάλλον. Αυτές οι παρεμβάσεις οικονομικής πολιτικής οδηγούν κατά κανόνα σε υψηλότερα επίπεδα κατά κεφαλήν εισοδήματος, και κατ' επέκταση, και σε υψηλότερα επίπεδα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας.

Τα στοιχεία αυτά πρέπει να καταστούν άμεσα αντικείμενο μελέτης των αρμοδίων υπουργείων ώστε να αποτελέσουν το μεταρρυθμιστικό έργο της πολιτείας τα επόμενα χρόνια. Στην Ελλάδα υπάρχει μια τάση να υιοθετούμε ιδιότυπες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, αγνοώντας παραμέτρους που είναι σημαντικοί για την ανάπτυξη και την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος σε όλες τις άλλες χώρες του κόσμου. Δεν είναι παράξενο, λοιπόν, που η παραγωγικότητα της χώρας και το κατά κεφαλήν εισόδημα βρίσκονται σε στασιμότητα για δεκαετίες, πέραν των καταστροφικών διακυμάνσεων λόγω της πρόσφατης 10ετούς κρίσης (Δ03 και Δ04). Ας ελπίσουμε ότι αυτή τη φορά τα πράγματα θα είναι διαφορετικά, αν και το σχετικό βιβλίο των Reinhart και Rogoff «[This time is different](#)» μας κάνει να είμαστε επιφυλακτικοί.

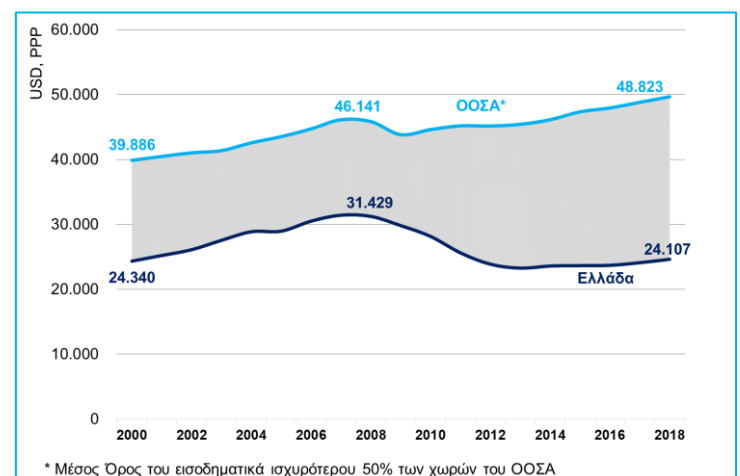
Προφανώς, η βελτίωση της θέσης της Ελλάδας στην κατάταξη ανταγωνιστικότητας του WEF δεν πρόκειται να συμβεί χωρίς να αναληφθούν γενναίες πρωτοβουλίες που αναβαθμίζουν τη λειτουργία των επιχειρήσεων και το θεσμικό περιβάλλον. Αυτές οι παρεμβάσεις οικονομικής πολιτικής οδηγούν κατά κανόνα σε υψηλότερα επίπεδα κατά κεφαλήν εισοδήματος, και κατ' επέκταση, και σε υψηλότερα

επίπεδα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας. Η τελευταία αντανάκλα την θεσμική ωριμότητα μιας χώρας και, ως εκ τούτου, την ικανότητά της να παράγει πλούτο με οικονομική αποτελεσματικότητα και κοινωνική συνοχή. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι υπάρχει μεγάλος βαθμός συσχέτισης μεταξύ μιας χώρας στην κατάταξη του WEF και του κατά κεφαλήν εισοδήματος, αλλά και του δείκτη αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας, της χώρας αυτής.

Δ03: ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας σε σταθερές τιμές 2010 (δολ. ΗΠΑ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης) (ΟΟΣΑ, 2018)

Δ04: ΑΕΠ κατά κεφαλή σε σταθερές τιμές 2010 (δολ. ΗΠΑ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης) (ΟΟΣΑ, 2018)

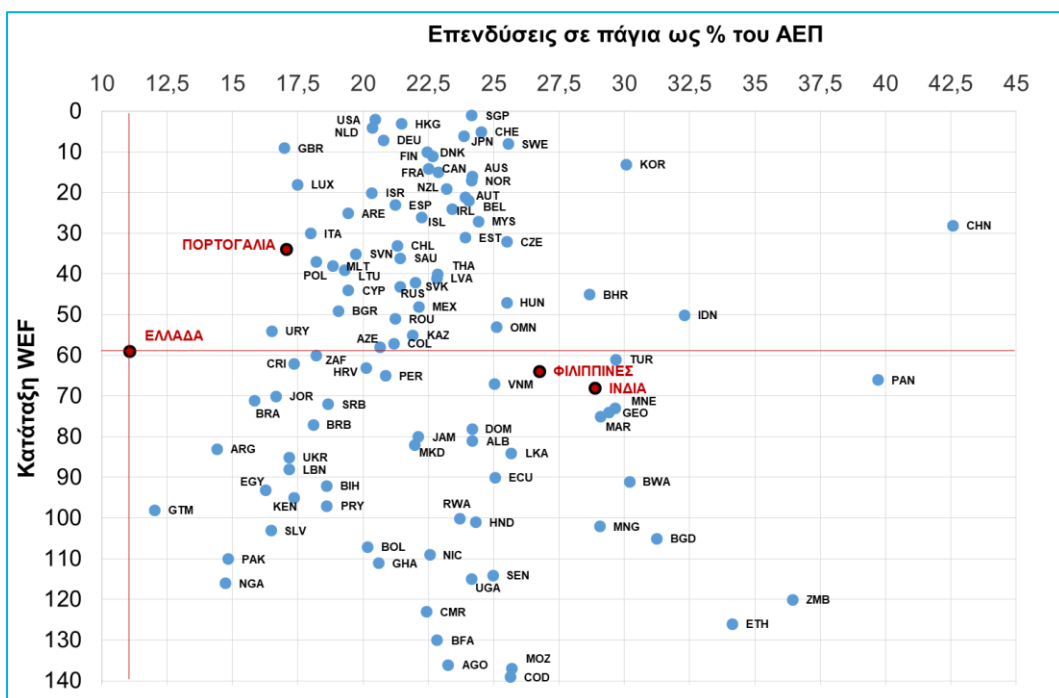

Από τη συσχέτιση μεταξύ της κατάταξης των χωρών με βάση τον δείκτη του World Economic Forum και με βάση τον δείκτη πιστοληπτικής ικανότητας της Standard & Poor's (διάγραμμα 1^{ης} σελίδας), προκύπτει ότι όταν αναβαθμιστεί η χώρα μας στην επενδυτική βαθμίδα BBB- από B+ σήμερα (+4 βαθμίδες), τότε αυτό ενδεχομένως να συνεπάγεται και βελτίωση στην κατάταξή της κατά 17 περίπου θέσεις στον δείκτη του WEF. Το αν είναι εφικτή μια τέτοια σχετική αναβάθμιση, ιδιαίτερα όταν και όλες οι άλλες χώρες προσπαθούν να βελτιώσουν το πλαίσιο λειτουργίας της οικονομίας τους, προφανώς εξαρτάται από την ένταση του μεταρρυθμιστικού ζήλου της χώρας μας. Το παρελθόν της Ελλάδας στον τομέα αυτό είναι μάλλον αποθαρρυντικό. Από την άλλη μεριά, σήμερα έχει γίνει σημαία της οικονομικής πολιτικής η συνολική ανάταξη της οικονομίας της χώρας, ώστε να γίνουν επιτέλους επενδύσεις, να αυξηθεί η παραγωγικότητα της οικονομίας, και, κατ' επέκταση το κατά κεφαλήν εισόδημα (ΑΕΠ) του πληθυσμού. Όλα, λοιπόν, θα κριθούν εκ του αποτελέσματος, και ειδικότερα, κατά πόσον οι αλλαγές που γίνονται (φοροελαφρύνσεις, απλοποίηση και ενίσχυση του λειτουργικού περιβάλλοντος των επιχειρήσεων, ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, κ.ο.κ.), και που οδηγούν, ενδεχομένως, σε υψηλότερες θέσεις τη χώρα μας στην

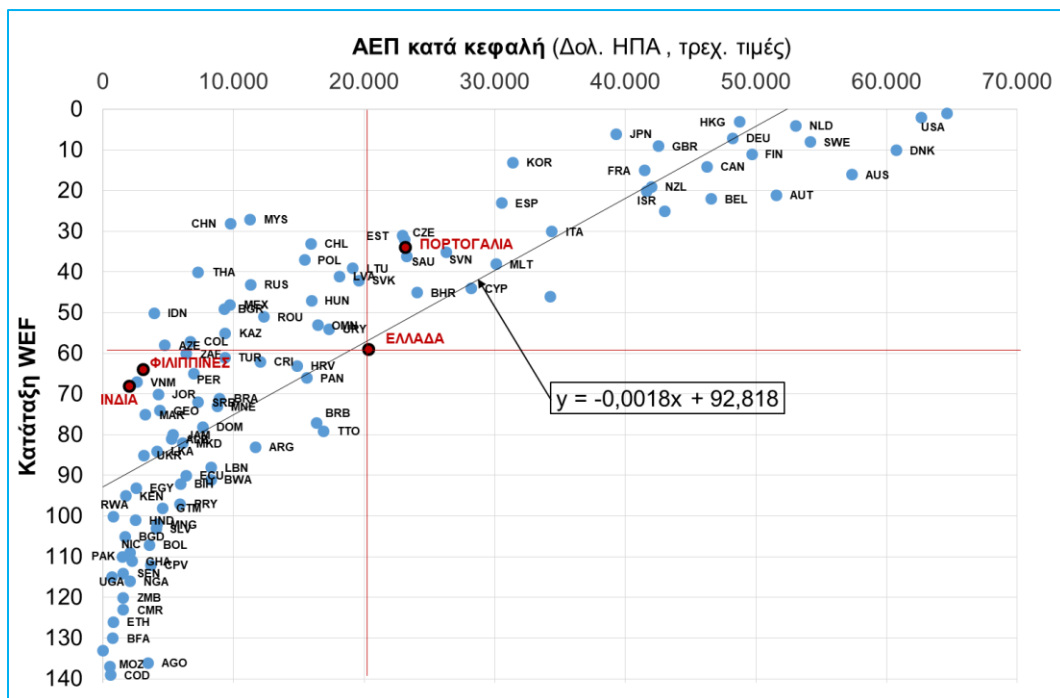
κατάταξη του WEF, θα έχουν την επιθυμητή, ποσοτική και ποιοτική, επίπτωση στις επενδύσεις, και σε ποιο χρονικό ορίζοντα.

Όταν αναβαθμιστεί η χώρα μας στην επενδυτική βαθμίδα BBB- από B+ σήμερα (+4 βαθμίδες), τότε αυτό ενδεχομένως να συνεπάγεται και βελτίωση στην κατάταξή της κατά 17 περίπου θέσεις στον δείκτη του WEF. Το αν είναι εφικτή μια τέτοια σχετική αναβάθμιση, ιδιαίτερα όταν και όλες οι άλλες χώρες προσπαθούν να βελτιώσουν το πλαίσιο λειτουργίας της οικονομίας τους, προφανώς εξαρτάται από την ένταση του μεταρρυθμιστικού ζήλου της χώρας μας.

Σημειώνεται ότι δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια συσχέτιση μεταξύ κατάταξης στο WEF και του λόγου

Δ05: Κατάταξη χωρών με βάση τον δείκτη Global Competitiveness Index 4.0 και λόγος επενδύσεων σε πάγια προς ΑΕΠ (World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019 και World Bank, Οκτ. 2019)

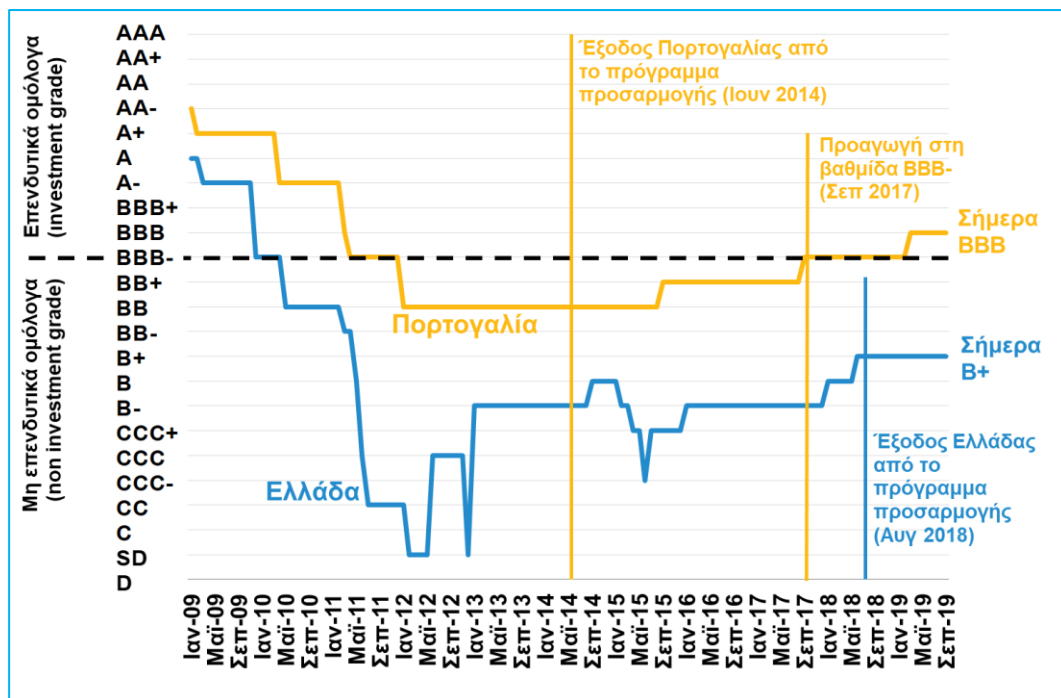

Δ06: Κατάταξη χωρών με βάση τον δείκτη Global Competitiveness Index 4.0 και ΑΕΠ κατά κεφαλή (World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019 και World Bank, Οκτ. 2019)

επενδύσεων προς ΑΕΠ (Δ05), ενώ υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ κατάταξης του WEF και του κατά κεφαλήν εισοδήματος (Δ06). Υπάρχουν δηλαδή χώρες που έχουν πολύ υψηλή επενδυτική δραστηριότητα παρότι έχουν χαμηλή θέση στην κατάταξη του WEF και στο κατά κεφαλήν εισόδημα. Για παράδειγμα, η Ινδία και οι Φιλιππίνες έχουν τριπλάσιο περίπου λόγο επενδύσεων προς ΑΕΠ από την Ελλάδα (που, ειρήσθω εν παρόδω, έχει τον χαμηλότερο λόγο επενδύσεων προς ΑΕΠ σε παγκόσμιο επίπεδο), ενώ βρίσκονται στο ίδιο περίπου επίπεδο με την Ελλάδα όσον αφορά στην κατάταξη του WEF, και, ταυτόχρονα, έχουν πολύ χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα από την Ελλάδα. Αυτό συμβαίνει διότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ενσωματώνει τη σωρευμένη επενδυτική προσπάθεια μιας χώρας μέχρι σήμερα, ενώ ο λόγος επενδύσεων προς ΑΕΠ αντανακλά μόνο την επενδυτική κατάσταση στο παρόν, που μπορεί να είναι ασθενέστερη για χώρες που έχουν υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα (έχοντας ήδη αναπτυχθεί) και εντονότερη για χώρες που έχουν χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα (και είναι αναπτυσσόμενες). Η περίπτωση της Ελλάδας, βέβαια, επιβαρύνεται και από την κρίση. Για παράδειγμα, το 2009, ο λόγος επενδύσεων προς ΑΕΠ ήταν 21%, και το κατά κεφαλήν εισόδημα της USD

30.000, όταν το 2018 οι επενδύσεις προς ΑΕΠ έχουν μειωθεί στο 11% και το κατά κεφαλήν εισόδημα σε USD 20.000 σε τρέχουσες αξίες, έχοντας μειωθεί και στα USD 18.000 στα βάθη της κρίσης το 2015. Η αξιολόγηση της S&P ήταν επίσης BBB+ στο τέλος του 2009 έχοντας κατέλθει στο B+ το 2019, αφού πρώτα το 2012 άγγιξε και το SD (selective default=επιλεκτική χρεοκοπία), το χαμηλότερο σημείο αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας.

Σημειώνεται ότι όλες οι χώρες που βρίσκονται στην ίδια βαθμίδα αξιολόγησης S&P με την Ελλάδα βρίσκονται σε χαμηλότερη θέση στην κατάταξη ανταγωνιστικότητας WEF, και, αντιστρόφως, όλες οι χώρες που βρίσκονται στην ίδια περίπου θέση στην κατάταξη ανταγωνιστικότητας WEF με την Ελλάδα βρίσκονται σε υψηλότερη βαθμίδα αξιολόγησης S&P. Με άλλα λόγια, η απόσταση της Ελλάδας και οριζόντια και κάθετα από τη γραμμή τάσης είναι η μέγιστη. Αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα έχει σχετικά χειρότερες επιδόσεις με κριτήρια S&P (μακροοικονομικά) και καλύτερες επιδόσεις με κριτήρια WEF (διαρθρωτικά). Και, συνεπώς, είναι σχετικά εύκολο στην Ελλάδα να μετακινηθεί προς την τάση από τις άλλες χώρες ως ανωτέρω, διότι αν βελτιωθούν τα μακροοικονομικά, η βελτίωση στην αξιολόγηση S&P θα είναι μεγαλύτερη από τη βελτίωση στην κατάταξη WEF, και αν

Δ07: Αξιολόγηση Ελλάδας και Πορτογαλίας από την Standard and Poor's
(Standard and Poor's, Οκτ. 2019)

βελτιωθούν τα διαρθρωτικά, η βελτίωση στην κατάταξη WEF θα είναι μεγαλύτερη από τη βελτίωση στην αξιολόγηση S&P. Και, ως γνωστόν, η βελτίωση στα μακροοικονομικά μπορεί να είναι πολύ ταχύτερη από μια βελτίωση στα διαρθρωτικά.

Επίσης, η ανάλυση του WEF αφορά κυρίως σε παρεμβάσεις που βελτιώνουν τις προοπτικές για επιχειρηματικές επενδύσεις. Οι επιχειρηματικές επενδύσεις, όμως, σήμερα είναι περίπου €10 δισ., αν και σε ονομαστικούς όρους έχουν επανέλθει στα 2/3 των προ κρίσης επιπέδων (€14,1 δισ. το 2009, €9,5 δισ. το 2018). Αυτό που λείπει είναι οι επενδύσεις των νοικοκυριών (€21,2 δισ. το 2009, €4,5 δισ. το 2018) και του δημοσίου (€13,6 δισ. το 2009, €5,6 δισ. το 2018). Άρα η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος μπορεί να δώσει ώθηση στις επιχειρηματικές επενδύσεις, αλλά η ώθηση αυτή δεν πρέπει να υπερεκτιμηθεί. Απαιτείται, ταυτόχρονα, και αύξηση των δημοσίων επενδύσεων, αλλά κυρίως των επενδύσεων των νοικοκυριών. Στο πλαίσιο αυτό, πέραν των κινήτρων για επιχειρηματικές επενδύσεις, πρέπει να δοθεί μεγάλη έμφαση στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων και στην τόνωση τη αγοράς ακινήτων, όπου κατά κανόνα επενδύουν τα νοικοκυριά.

Με την φιλοεπενδυτική οικονομική πολιτική που ακολουθείται, και την εν γένει βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος στην οικονομία, σε συνδυασμό και με την ενίσχυση του θεσμικού περιβάλλοντος της χώρας, επιδιώκεται να οδηγηθεί σύντομα η χώρα μας στην επενδυτική βαθμίδα BBB-, κατά προτίμηση μέχρι το 2021, όταν η χώρα μας θα γιορτάσει 200 χρόνια από την ελληνική παλιγγενεσία του 1821. Εν προκειμένω, σημειώνεται ότι στην περίπτωση της Πορτογαλίας μεσολάβησαν τρία χρόνια περίπου, από τον Ιούνιο του 2014 όταν τερματίστηκε το Πρόγραμμα και η χώρα βρισκόταν στη βαθμίδα BB, μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2017, για να αναβαθμιστεί σε BBB- (+2 βαθμίδες). Οι δύο περιπτώσεις δεν είναι, βεβαίως, συγκρίσιμες. Το εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον, αλλά και οι αρχικές συνθήκες εκκίνησης, διαφέρουν, και μάλιστα καθιστούν την ταχεία επαναφορά της χώρας μας στην κανονικότητα της επενδυτικής βαθμίδας BBB-, μάλλον δυσκολότερη. Καταρχάς, η αξιολόγηση της Πορτογαλίας ποτέ δεν υποχώρησε σε τόσο χαμηλά επίπεδα όσο εκείνη της Ελλάδας (Δ07). Επίσης, η αναβάθμιση της Πορτογαλίας μετά την έξοδο της από το Πρόγραμμα έλαβε χώρα σε μια περίοδο ανάκαμψης για την ευρωπαϊκή οικονομία, όταν σήμερα οι προοπτικές είναι μάλλον δυσώγιες, καθώς επικρατεί μεγάλη

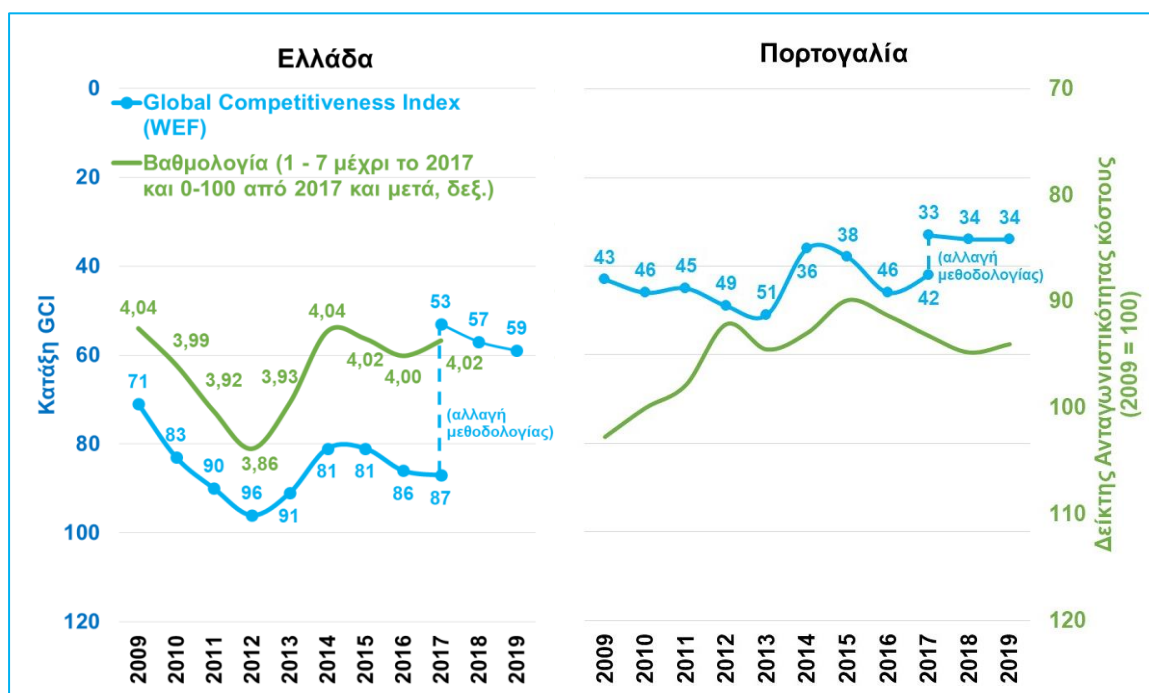
αβεβαιότητα και διαμορφώνονται τάσεις επιβράδυνσης της παγκόσμιας οικονομίας.

Όπως προαναφέρθηκε, από τα στοιχεία της συσχέτισης WEF με S&P προκύπτει ότι για να αναβαθμιστεί η Ελλάδα στο BBB- από B+ σήμερα (+4 θέσεις) θα πρέπει να βελτιώσει τη θέση της στην κατάταξη του WEF κατά 17 θέσεις (από 59^η σε 42^η). Και από τη συσχέτιση κατάταξης WEF με το κατά κεφαλήν εισόδημα προκύπτει ότι εάν η Ελλάδα βελτιωθεί κατά 17 θέσεις, δημιουργείται θεωρητικά μια δυναμική ικανή να ωθήσει το κατά κεφαλήν εισόδημα της χώρας προς τις USD 24.000 από USD 20.000 σήμερα σε τρέχουσες τιμές. Η Πορτογαλία πήρε 3 χρόνια για να αναβαθμιστεί κατά 2 βαθμίδες (από BB σε BBB-) και 1,5 χρόνο περίπου για να αναβαθμιστεί στην επόμενη βαθμίδα BBB. Σημειώνεται ότι η αναβάθμιση της σε BBB έγινε παρά το ότι η θέση της στην κατάταξη ανταγωνιστικότητας του WEF παρέμεινε grosso modo η ίδια.

Σημειώνεται, επίσης, ότι σύμφωνα με το θεωρητικό υπόδειγμα, η αναβάθμιση της Πορτογαλίας κατά δύο (2) βαθμίδες θα έπρεπε να προκύψει από τη βελτίωση της στην κατάταξη WEF κατά 10 θέσεις (έναντι 9 θέσεων που πραγματοποιήθηκαν) και να οδηγήσει σε αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος σε USD 24.000 περίπου (έναντι USD 23.000 που πραγματοποιήθηκε).

Συνεπώς το θεωρητικό υπόδειγμα που χρησιμοποιήθηκε για τους υπολογισμούς όσον αφορά στην Ελλάδα δεν απέχει και πολύ από την πραγματικότητα.

Προφανώς, όσο μια χώρα ανεβαίνει στην κατάταξη της ως προς την πιστοληπτική της ικανότητα, τόσο πιο απαιτητική γίνεται η προσπάθεια περαιτέρω ανόδου στην κατάταξη ανταγωνιστικότητας του WEF, και, κατ'επέκταση, πιο χρονοβόρα. Σημειώνεται ότι η αναβάθμισή της κατά δύο (2) συνολικά βαθμίδες στο BBB- (επενδυτική βαθμίδα), συνέπεσε με τη βελτίωση της στην κατάταξη του WEF κατά 9 θέσεις (από 51^η σε 42^η), και συνοδεύθηκε με μια αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος από USD 21.000 σε USD 23.000. Σημειώνεται ότι η βελτίωση της Πορτογαλίας στην κατάταξη του WEF δεν ήταν γραμμική (Δ08) καθώς με την έξοδο από το Πρόγραμμα, επήλθε και πολιτική αλλαγή που ανέτρεψε το όλο σκηνικό. Αρχικά η θέση της Πορτογαλίας βελτιώθηκε από την 51^η θέση στη 36^η θέση και, τελικά σταθεροποιήθηκε στη 42^η θέση. Αλλά και στην περίπτωση της Ελλάδας, με την έξοδο από το Πρόγραμμα, παρατηρήθηκε ανατροπή σε πολλούς τομείς των πολιτικών που υλοποιούνταν με το Πρόγραμμα. Συνεπώς, η απώλεια 2 θέσεων στην κατάταξη του WEF από την έξοδο της Ελλάδας από το Πρόγραμμα και μετά δεν είναι δύσκολο να ερμηνευθεί.

Δ08: Δείκτης Global Competitiveness Index και ανταγωνιστικότητα κόστους*
(World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019 και Eurostat, Οκτ. 2019)

* Πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία με βάση το μοναδιαίο κόστος εργασίας σε σχέση με 37 εμπορικούς εταίρους.

Δ09: Αναλυτική βαθμολογία και κατάταξη Ελλάδας και μέση βαθμολογία στην ΕΕ-28 ανά υποδείκτη του Global Competitiveness Index 4.0 (World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019, Οκτ. 2019)

Δείκτης	Βαθμολογία Ελλάδας (0-100)	Κατάταξη Ελλάδας (141 χώρες)	Μέση Βαθμολογία ΕΕ-28 (0-100)
1 Θεσμική οργάνωση	50,5	85	65,6
Ασφάλεια	77,5	60	84,0
1.01 Κόστος στις επιχειρήσεις από το οργανωμένο έγκλημα	61,9	68	70,8
1.02 Ποσοστό ανθρωποκτονιών	99,3	20	97,2
1.03 Περιστατικά τρομοκρατίας	97,3	108	98,8
1.04 Αξιοπιστία υπηρεσιών αστυνομίας	51,2	85	69,2
Κοινωνικό κεφάλαιο	43,3	127	55,7
1.05 Απόθεμα κοινωνικού κεφαλαίου	43,3	118	55,7
Ισοζύγιο θεσμικών ελέγχων και ισορροπιών	47,4	82	61,7
1.06 Διαφάνεια Προϋπολογισμού	50,0	...	64,3
1.07 Ανεξαρτησία Δικαιοσύνης	41,4	83	59,0
1.08 Δυνατότητα ένστασης σε θέματα ρυθμιστικού περιβάλλοντος	27,2	118	43,7
1.09 Ελευθερία του Τύπου	70,9	54	79,8
Επιδόσεις δημόσιου τομέα	45,8	92	58,6
1.10 Διοικητικό βάρος ρυθμιστικού περιβάλλοντος	26,2	127	40,4
1.11 Αποτελεσματικότητα νομικού πλαισίου για την επίλυση διαφορών	23,4	131	48,9
1.12 Διάθεση on-line υπηρεσιών (e-participation)	87,6	33	86,5
Διαφάνεια	45,0	58	64,7
1.13 Διαφθορά	45,0	58	64,7
Δικαιώματα περιουσίας	38,3	120	70,0
1.14 Προστασία δικαιωμάτων περιουσίας	50,0	97	67,3
1.15 Προστασία δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας	49,8	80	67,2
1.16 Ποιότητα στη διαχείριση της γης	15,0	138	75,6
Εταιρική διακυβέρνηση	57,5	82	65,6
1.17 Πρότυπα λογιστικών ελέγχων και εταιρικών ανακοινώσεων	46,6	122	70,8
1.18 Κανονιστικό πλαίσιο για τη σύγκρουση συμφερόντων μετόχων - διοίκησης	53,0	85	60,2
1.19 Δικαιώματα μετόχων	73,0	17	65,7
Ετοιμότητα κράτους για την αντιμετώπιση αλλαγών που φέρνει το μέλλον	49,3	89	64,7
1.20 Σταθερότητα εφαρμοζόμενων πολιτικών	19,0	138	53,5
1.21 Ανταπόκριση κυβέρνησης σε αλλαγές	23,5	134	47,3
1.22 Προσαρμογή νομοθετικού πλαισίου σε μοντέλα ψηφιακού επιχειρείν	28,3	122	51,3
1.23 Μακροπρόθεσμο όραμα κυβέρνησης	19,0	134	44,8
1.24 Επάρκεια ρυθμίσεων για την ενέργεια	60,7	41	74,4
1.25 Ρυθμίσεις για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	81,7	12	74,7
1.26 Συνθήκες για το περιβάλλον σε ισχύ	86,2	26	91,1
2 Υποδομές	77,7	37	81,9
Υποδομές μεταφορών	60,6	39	67,8
2.01 Συνδέσεις οδικού δικτύου	75,8	73	85,2
2.02 Ποιότητα δρόμων	60,7	44	63,0
2.03 Σιδηρόδρομοι ανά Km ²	43,4	46	87,3
2.04 Αποτελεσματικότητα σιδηροδρομικών υπηρεσιών	33,5	70	54,2
2.05 Συνδέσεις αεροδρομίων	77,2	27	62,0
2.06 Αποτελεσματικότητα υπηρεσιών αερομεταφορών	72,6	35	70,1
2.07 Συνδέσεις με διεθνείς γραμμές εμπορευματομεταφορών	59,4	28	51,1
2.08 Αποτελεσματικότητα λιμενικών υπηρεσιών	62,5	43	63,1
Υποδομές κοινής ωφέλειας	94,7	35	96,1
2.09 Πρόσβαση σε ηλεκτροδότηση	100,0	2	100,0
2.10 Ποιότητα ηλεκτροδότησης	97,6	33	97,3
2.11 Έκθεση σε μη ασφαλές πόσιμο νερό	100,0	5	99,0
2.12 Αξιοπιστία παροχής νερού	81,1	41	88,1
3 Υιοθέτηση ΤΠΕ	64,7	52	72,2
3.01 Συνδρομές κινητής τηλεφωνίας	96,4	73	96,1
3.02 Συνδρομές ευρυζωνικής κινητής τηλεφωνίας	...	57	...
3.03 Συνδρομές ευρυζωνικής σταθερής τηλεφωνίας	75,3	14	66,3
3.04 Συνδρομές διαδικτύου οπτικής ίνας	...	99	...
3.05 Χρήστες διαδικτύου	73,0	59	83,1
4 Μακροοικονομική σταθερότητα	75,0	64	95,9
4.01 Πληθωρισμός	100,0	1	100,0
4.02 Δυναμική χρέους	50,0	64	91,7

Δ09: Αναλυτική βαθμολογία και κατάταξη Ελλάδας ανά υποδείκτη του Global Competitiveness Index 4.0 (συνέχεια) (World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019, Οκτ. 2019)

Δείκτης	Βαθμολογία Ελλάδας (0-100)	Κατάταξη Ελλάδας (141 χώρες)	Μέση Βαθμολογία ΕΕ-28 (0-100)
5 Υγεία	93,5	23	89,7
5.01 Προσδόκιμο ζωής με καλή υγεία	93,5	22	89,7
6 Δεξιότητες	70,5	41	75,1
Υπάρχον εργατικό δυναμικό	59,0	64	69,4
6.01 Μέσος όρος ετών εκπαίδευσης	68,4	55	80,3
Δεξιότητες υπάρχοντος εργατικού δυναμικού	49,6	82	58,5
6.02 Κατάρτιση προσωπικού	43,3	108	57,9
6.03 Ποιότητα επαγγελματικής κατάρτισης	42,4	109	58,7
6.04 Δεξιότητες αποφοίτων	55,8	47	59,4
6.05 Ψηφιακές δεξιότητες ενεργού πληθυσμού	51,8	75	63,0
6.06 Ευκολία εύρεσης προσωπικού με δεξιότητες	54,5	64	53,3
Μελλοντικό εργατικό δυναμικό	82,0	21	80,9
6.07 Προσδοκίμη διάρκεια εκπαίδευσης	99,5	12	91,5
Δεξιότητες μελλοντικού εργατικού δυναμικού	64,5	53	70,3
6.08 Κριτική σκέψη στην εκπαίδευση	29,0	122	48,5
6.09 Αναλογία μαθητών - δασκάλων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση	100,0	5	92,1
7 Αγορά προϊόντων	53,8	81	60,8
Εγχώριος ανταγωνισμός	49,5	87	59,5
7.01 Στρέβλωση ανταγωνισμού ως συνέπεια των φόρων και των επιδοτήσεων	37,7	109	50,6
7.02 Περιπτώσεις δεσπόζουσας θέσης	44,4	82	56,2
7.03 Ανταγωνισμός στις υπηρεσίες	66,5	68	71,6
Ελεύθερο εμπόριο	58,1	68	62,1
7.04 Ύπαρξη μη δασμολογικών φραγμών	62,4	39	65,6
7.05 Δασμοί	92,5	7	92,6
7.06 Πολυπλοκότητα δασμών	31,6	113	31,6
7.07 Αποδοτικότητα διαδικασιών εκτελωνισμού	46,0	48	58,8
8 Αγορά εργασίας	52,7	111	66,0
Ευελιξία	47,0	133	62,6
8.01 Κόστος απόλυσης	75,2	71	81,2
8.02 Διαδικασίες πρόσληψης και απόλυσης	46,0	82	47,4
8.03 Συνεργασία εργοδοτών - εργαζομένων	50,3	109	62,7
8.04 Ευελιξία στον καθορισμό μισθών	55,8	119	62,9
8.05 Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης	32,4	89	55,8
8.06 Δικαιώματα εργαζομένων	10,0	116	84,0
8.07 Ευκολία στην πρόσληψη μη εγχώριου εργατικού δυναμικού	57,3	43	52,6
8.08 Εσωτερική κινητικότητα στην αγορά εργασίας	48,7	113	53,5
Αξιοκρατία και κίνητρα	58,5	90	69,4
8.09 Διάδοση επαγγελματικού management	49,2	97	63,9
8.10 Μισθοί και παραγωγικότητα	41,4	109	54,0
8.11 Αναλογία γυναικών / ανδρών στη μισθωτή απασχόληση	71,7	60	85,5
8.12 Φορολογικοί συντελεστές εισοδήματος εργασίας	71,8	117	74,2
9 Χρηματοοικονομικό σύστημα	49,0	115	71,0
Ωριμότητα	40,9	63	57,1
9.01 Εγχώρια χρηματοδότηση ιδιωτικού τομέα*	100,0	25	76,8
9.02 Χρηματοδότηση ΜμΕ	26,7	133	53,3
9.03 Διαθεσιμότητα κεφαλαίων υψηλού κινδύνου	21,3	120	43,3
9.04 Κεφαλαιοποίηση αγοράς	22,0	75	46,2
9.05 Ύψος ασφαλιστών	34,4	56	65,6
Σταθερότητα	59,1	140	88,4
9.06 Υγεία τραπεζών	27,8	139	69,0
9.07 Μη εξυπηρετούμενα δάνεια	8,9	138	86,6
9.08 Χρηματοδοτικό κενό	100,0	1	98,6
9.09 Ποσοστό κεφαλαιοποίησης τραπεζών	99,7	76	99,4
10 Μέγεθος αγοράς	59,6	57	61,6
10.01 ΑΕΠ	...	54	...
10.02 Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	...	82	...

* Με βάση το υπόλοιπο δανείων προς τον ιδιωτικό τομέα που ενώ είναι υψηλό σε σχέση με την ΕΕ-28 δεν μπορεί να θεωρηθεί δείκτης υψηλής επίδοσης λόγω του προβλήματος των δανείων σε καθυστέρηση (δείκτης 9.7).

Δ09: Αναλυτική βαθμολογία και κατάταξη Ελλάδας ανά υποδείκτη του Global Competitiveness Index 4.0 (συνέχεια) (World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019, Οκτ. 2019)

Δείκτης	Βαθμολογία Ελλάδας (0-100)	Κατάταξη Ελλάδας (141 χώρες)	Μέση Βαθμολογία ΕΕ-28 (0-100)
11 Δυναμισμός επιχειρήσεων	58,8	76	68,6
Διοικητικές απαιτήσεις	74,5	58	81,9
11.01 Κόστος έναρξης επιχείρησης	99,3	37	98,3
11.02 Απαιτούμενος χρόνος για την έναρξη επιχείρησης	87,9	75	87,9
11.03 Ποσοστό ανάκτησης σε περίπτωση πτώχευσης	35,7	82	68,3
11.04 Πτωχευτικό ρυθμιστικό πλαίσιο	75,0	26	73,3
Επιχειρηματική κουλτούρα	43,1	113	55,1
11.05 Προθυμία ανάληψης επιχειρηματικού κινδύνου	46,6	92	51,5
11.06 Προθυμία εκχώρησης αρμοδιοτήτων	49,7	109	63,2
11.07 Ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων	40,1	124	57,1
11.08 Υιοθέτηση ασυνεχών επιχειρηματικών προτύπων	35,9	123	48,7
12 Ικανότητα για καινοτομίες	45,1	47	60,0
Διάδραση και ποικιλομορφία	33,4	107	56,2
12.01 Ποικιλομορφία εργατικού δυναμικού	45,4	126	57,2
12.02 Ανάπτυξη συστάδων επιχειρήσεων (clusters)	31,8	128	54,7
12.03 Διεθνείς συνεργασίες εφευρέσεων	21,6	47	59,8
12.04 Συνεργασία πολλαπλών συμφερόντων (multistakeholder)	34,9	123	53,3
Έρευνα και Ανάπτυξη	45,7	37	58,6
12.05 Επιστημονικές δημοσιεύσεις	90,0	30	88,3
12.06 Αιτήσεις για πατέντες	42,9	38	67,0
12.07 Δαπάνη για Έρευνα και Ανάπτυξη	33,6	35	50,7
12.08 Ποιότητα ερευνητικών κέντρων	16,2	31	28,3
Εμπόριο	67,5	38	70,4
12.09 Ικανότητα εξοικείωσης αγοραστών με τις ιδιότητες των προϊόντων	38,6	87	48,4
12.10 Αιτήσεις κατοχύρωσης εμπορικού σήματος	96,4	...	92,3

- Περιβάλλον αλλαγών
- Ανθρώπινοι πόροι
- Αγορές
- Οικοςύστημα καινοτομίας

Δ10: Αναλυτική βαθμολογία και κατάταξη Ελλάδας και μέση βαθμολογία στην ΕΕ-28 ανά υποδείκτη του Global Competitiveness Index 4.0 – ταξινόμηση με βάση τη διαφορά από τη μέση βαθμολογία στην ΕΕ-28
(World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019, Οκτ. 2019)

Δείκτης	Βαθμολογία Ελλάδας (0-100)	Κατάταξη Ελλάδας (141 χώρες)	Μέση Βαθμολογία ΕΕ-28 (0-100)	Διαφορά Ελλάδας με ΕΕ-28	
9.01	Εγχώρια χρηματοδότηση ιδιωτικού τομέα*	100,0	25	76,8	23,2
2.05	Συνδέσεις αεροδρομίων	77,2	27	62,0	15,2
3.03	Συνδρομές ευρυζωνικής σταθερής τηλεφωνίας	75,3	14	66,3	9,1
2.07	Συνδέσεις με διεθνείς γραμμές εμπορευματομεταφορών	59,4	28	51,1	8,3
6.07	Προσδόκιμη διάρκεια εκπαίδευσης	99,5	12	91,5	8,0
6.09	Αναλογία μαθητών - δασκάλων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση	100,0	5	92,1	7,9
1.19	Δικαιώματα μετόχων	73,0	17	65,7	7,3
1.25	Ρυθμίσεις για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	81,7	12	74,7	7,0
8.07	Ευκολία στην πρόσληψη μη εγχώριου εργατικού δυναμικού	57,3	43	52,6	4,7
12.10	Αιτήσεις κατοχύρωσης εμπορικού σήματος	96,4	...	92,3	4,1
5.01	Προσδόκιμο ζωής με καλή υγεία	93,5	22	89,7	3,8
5 Υγεία	93,5	23	89,7	3,8	
2.06	Αποτελεσματικότητα υπηρεσιών αερομεταφορών	72,6	35	70,1	2,5
1.02	Ποσοστό ανθρωποκτονιών	99,3	20	97,2	2,1
11.04	Πτωχευτικό ρυθμιστικό πλαίσιο	75,0	26	73,3	1,7
12.05	Επιστημονικές δημοσιεύσεις	90,0	30	88,3	1,6
9.08	Χρηματοδοτικό κενό	100,0	1	98,6	1,4
6.06	Ευκολία εύρεσης προσωπικού με δεξιότητες	54,5	64	53,3	1,2
1.12	Διάθεση on-line υπηρεσιών (e-participation)	87,6	33	86,5	1,1
Μελλοντικό εργατικό δυναμικό	82,0	21	80,9	1,1	
2.11	Έκθεση σε μη ασφαλές πόσιμο νερό	100,0	5	99,0	1,0
11.01	Κόστος έναρξης επιχείρησης	99,3	37	98,3	1,0
9.09	Ποσοστό κεφαλαιοποίησης τραπεζών	99,7	76	99,4	0,3
2.10	Ποιότητα ηλεκτροδότησης	97,6	33	97,3	0,3
3.01	Συνδρομές κινητής τηλεφωνίας	96,4	73	96,1	0,3
11.02	Απαιτούμενος χρόνος για την έναρξη επιχείρησης	87,9	75	87,9	0,0
4.01	Πληθωρισμός	100,0	1	100,0	0,0
2.09	Πρόσβαση σε ηλεκτροδότηση	100,0	2	100,0	0,0
7.06	Πολυπλοκότητα δασμών	31,6	113	31,6	0,0
7.05	Δασμοί	92,5	7	92,6	0,0
2.08	Αποτελεσματικότητα λιμενικών υπηρεσιών	62,5	43	63,1	-0,6
8.02	Διαδικασίες πρόσληψης και απόλυσης	46,0	82	47,4	-1,4
Υποδομές κοινής ωφέλειας	94,7	35	96,1	-1,4	
1.03	Περιστατικά τρομοκρατίας	97,3	108	98,8	-1,5
10 Μέγεθος αγοράς	59,6	57	61,6	-2,0	
2.02	Ποιότητα δρόμων	60,7	44	63,0	-2,3
8.12	Φορολογικοί συντελεστές εισοδήματος εργασίας	71,8	117	74,2	-2,4
Εμπορική εκμετάλευση	67,5	38	70,4	-2,8	
7.04	Υπαρξη μη δασμολογικών φραγμών	62,4	39	65,6	-3,3
6.04	Δεξιότητες αποφοίτων	55,8	47	59,4	-3,6
Ελευθερία εμπορίου	58,1	68	62,1	-4,0	
2 Υποδομές	77,7	37	81,9	-4,2	
6 Δεξιότητες	70,5	41	75,1	-4,6	
8.08	Εσωτερική κινητικότητα στην αγορά εργασίας	48,7	113	53,5	-4,8
1.26	Συνθήκες για το περιβάλλον σε ισχύ	86,2	26	91,1	-4,9
11.05	Προθυμία ανάληψης επιχειρηματικού κινδύνου	46,6	92	51,5	-4,9
7.03	Ανταγωνισμός στις υπηρεσίες	66,5	68	71,6	-5,0
Δεξιότητες μελλοντικού εργατικού δυναμικού	64,5	53	70,3	-5,8	
8.01	Κόστος απόλυσης	75,2	71	81,2	-6,0
Ασφάλεια	77,5	60	84,0	-6,5	
2.12	Αξιοπιστία παροχής νερού	81,1	41	88,1	-7,0
7 Αγορά προϊόντων	53,8	81	60,8	-7,0	
8.04	Ευελιξία στον καθορισμό μισθών	55,8	119	62,9	-7,1
Υποδομές μεταφορών	60,6	39	67,8	-7,1	
1.18	Κανονιστικό πλαίσιο για τη σύγκρουση συμφερόντων μετόχων - διοίκησης	53,0	85	60,2	-7,2
3 Υιοθέτηση ΤΠΕ	64,7	52	72,2	-7,5	

* Με βάση το υπόλοιπο δανείων προς τον ιδιωτικό τομέα που ενώ είναι υψηλό σε σχέση με την ΕΕ-28 δεν μπορεί να θεωρηθεί δείκτης υψηλής επίδοσης λόγω του προβλήματος των δανείων σε καθυστέρηση (δείκτης 9.7).

Δ10: Αναλυτική βαθμολογία και κατάταξη Ελλάδας και μέση βαθμολογία στην ΕΕ-28 ανά υποδείκτη του Global Competitiveness Index 4.0 – ταξινόμηση με βάση τη διαφορά από τη μέση βαθμολογία στην ΕΕ-28 (συνέχεια)
(World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019, Οκτ. 2019)

Δείκτης	Βαθμολογία Ελλάδας (0-100)	Κατάταξη Ελλάδας (141 χώρες)	Μέση Βαθμολογία ΕΕ-28 (0-100)	Διαφορά Ελλάδας με ΕΕ-28
Διοικητικές απαιτήσεις	74,5	58	81,9	-7,5
Εταιρική διακυβέρνηση	57,5	82	65,6	-8,0
1.01 Κόστος στις επιχειρήσεις από το οργανωμένο έγκλημα	61,9	68	70,8	-8,9
1.09 Ελευθερία του Τύπου	70,9	54	79,8	-8,9
Δεξιότητες υπάρχοντος εργατικού δυναμικού	49,6	82	58,5	-8,9
2.01 Συνδέσεις οδικού δικτύου	75,8	73	85,2	-9,4
12.09 Ικανότητα εξοικείωσης αγοραστών με τις ιδιότητες των προϊόντων	38,6	87	48,4	-9,7
11 Δυναμισμός επιχειρήσεων	58,8	76	68,6	-9,8
Εγχώριος ανταγωνισμός	49,5	87	59,5	-10,0
3.05 Χρήστες διαδικτύου	73,0	59	83,1	-10,2
Υπάρχον εργατικό δυναμικό	59,0	64	69,4	-10,4
Αξιοκρατία και κίνητρα	58,5	90	69,4	-10,9
6.05 Ψηφιακές δεξιότητες ενεργού πληθυσμού	51,8	75	63,0	-11,2
12.01 Ποικιλομορφία εργατικού δυναμικού	45,4	126	57,2	-11,7
7.02 Περιπτώσεις δεσπίζουσας θέσης	44,4	82	56,2	-11,9
6.01 Μέσος όρος ετών εκπαίδευσης	68,4	55	80,3	-11,9
Επιχειρηματική κουλτούρα	43,1	113	55,1	-12,0
12.08 Ποιότητα ερευνητικών κέντρων	16,2	31	28,3	-12,2
1.05 Απόθεμα κοινωνικού κεφαλαίου	43,3	118	55,7	-12,3
Κοινωνικό κεφάλαιο	43,3	127	55,7	-12,3
8.03 Συνεργασία εργοδοτών - εργαζομένων	50,3	109	62,7	-12,4
8.10 Μισθοί και παραγωγικότητα	41,4	109	54,0	-12,6
7.07 Αποδοτικότητα διαδικασιών εκτελωνισμού	46,0	48	58,8	-12,8
11.08 Υιοθέτηση ασυνεχών επιχειρηματικών προτύπων	35,9	123	48,7	-12,8
Επιδόσεις δημόσιου τομέα	45,8	92	58,6	-12,8
7.01 Στρέβλωση ανταγωνισμού ως συνέπεια των φόρων και των επιδοτήσεων	37,7	109	50,6	-12,9
Έρευνα και Ανάπτυξη	45,7	37	58,6	-12,9
8 Αγορά εργασίας	52,7	111	66,0	-13,3
11.06 Προθυμία εκχώρησης αρμοδιοτήτων	49,7	109	63,2	-13,5
1.24 Επάρκεια ρυθμίσεων για την ενέργεια	60,7	41	74,4	-13,7
8.11 Αναλογία γυναικών / ανδρών στη μισθωτή απασχόληση	71,7	60	85,5	-13,9
1.10 Διοικητικό βάρος ρυθμιστικού περιβάλλοντος	26,2	127	40,4	-14,1
1.06 Διαφάνεια Προϋπολογισμού	50,0	...	64,3	-14,3
Ισοζύγιο θεσμικών ελέγχων και ισορροπιών	47,4	82	61,7	-14,3
6.02 Κατάρτιση προσωπικού	43,3	108	57,9	-14,6
8.09 Διάδοση επαγγελματικού management	49,2	97	63,9	-14,8
12 Ικανότητα για καινοτομίες	45,1	47	60,0	-14,9
1 Θεσμική οργάνωση	50,5	85	65,6	-15,1
Ετοιμότητα κράτους για την αντιμετώπιση αλλαγών που φέρνει το μέλλον	49,3	89	64,7	-15,3
Ευελιξία αγοράς εργασίας	47,0	133	62,6	-15,6
6.03 Ποιότητα επαγγελματικής κατάρτισης	42,4	109	58,7	-16,2
Ωριμότητα χρηματοοικονομικού συστήματος	40,9	63	57,1	-16,2
1.08 Δυνατότητα έντασης σε θέματα ρυθμιστικού περιβάλλοντος	27,2	118	43,7	-16,4
11.07 Ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων	40,1	124	57,1	-16,9
12.07 Δαπάνη για Έρευνα και Ανάπτυξη	33,6	35	50,7	-17,1
1.14 Προστασία δικαιωμάτων περιουσίας	50,0	97	67,3	-17,3
1.15 Προστασία δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας	49,8	80	67,2	-17,3
1.07 Ανεξαρτησία Δικαιοσύνης	41,4	83	59,0	-17,6
1.04 Αξιοπιστία υπηρεσιών αστυνομίας	51,2	85	69,2	-18,0
12.04 Συνεργασία πολλαπλών συμφερόντων (multistakeholder)	34,9	123	53,3	-18,4
6.08 Κριτική σκέψη στην εκπαίδευση	29,0	122	48,5	-19,5
1.13 Διαφθορά	45,0	58	64,7	-19,7
Διαφάνεια	45,0	58	64,7	-19,7
2.04 Αποτελεσματικότητα σιδηροδρομικών υπηρεσιών	33,5	70	54,2	-20,7
4 Μακροοικονομική σταθερότητα	75,0	64	95,9	-20,9
9.03 Διαθεσιμότητα κεφαλαίων υψηλού κινδύνου	21,3	120	43,3	-22,0
9 Χρηματοοικονομικό σύστημα	49,0	115	71,0	-22,0
Διάδραση και ποικιλομορφία	33,4	107	56,2	-22,8
12.02 Ανάπτυξη συστάδων επιχειρήσεων (clusters)	31,8	128	54,7	-22,9
1.22 Προσαρμογή νομοθετικού πλαισίου σε μοντέλα ψηφιακού επιχειρείν	28,3	122	51,3	-22,9
8.05 Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης	32,4	89	55,8	-23,4
1.21 Ανταπόκριση κυβέρνησης σε αλλαγές	23,5	134	47,3	-23,8

Δ10: Αναλυτική βαθμολογία και κατάταξη Ελλάδας και μέση βαθμολογία στην ΕΕ-28 ανά υποδείκτη του Global Competitiveness Index 4.0 – ταξινόμηση με βάση τη διαφορά από τη μέση βαθμολογία στην ΕΕ-28 (συνέχεια)
(World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2019, Οκτ. 2019)

Δείκτης	Βαθμολογία Ελλάδας (0-100)	Κατάταξη Ελλάδας (141 χώρες)	Μέση Βαθμολογία ΕΕ-28 (0-100)	Διαφορά Ελλάδας με ΕΕ-28
12.06 Αιτήσεις για πατέντες	42,9	38	67,0	-24,1
9.04 Κεφαλαιοποίηση αγοράς	22,0	75	46,2	-24,2
1.17 Πρότυπα λογιστικών ελέγχων και εταιρικών ανακοινώσεων	46,6	122	70,8	-24,3
1.11 Αποτελεσματικότητα νομικού πλαισίου για την επίλυση διαφορών	23,4	131	48,9	-25,5
1.23 Μακροπρόθεσμο όραμα κυβέρνησης	19,0	134	44,8	-25,9
9.02 Χρηματοδότηση ΜμΕ	26,7	133	53,3	-26,6
Σταθερότητα χρηματοοικονομικού συστήματος	59,1	140	88,4	-29,3
9.05 Ύψος ασφαλίσεων	34,4	56	65,6	-31,2
Δικαιώματα περιουσίας	38,3	120	70,0	-31,7
11.03 Ποσοστό ανάκτησης σε περίπτωση πτώχευσης	35,7	82	68,3	-32,5
1.20 Σταθερότητα εφαρμοζόμενων πολιτικών	19,0	138	53,5	-34,5
12.03 Διεθνείς συνεργασίες εφευρέσεων	21,6	47	59,8	-38,2
9.06 Υγεία τραπεζών	27,8	139	69,0	-41,1
4.02 Δυναμική χρέους	50,0	64	91,7	-41,7
2.03 Σιδηρόδρομοι ανά Km ²	43,4	46	87,3	-43,9
1.16 Ποιότητα στη διαχείριση της γης	15,0	138	75,6	-60,6
8.06 Δικαιώματα εργαζομένων	10,0	116	84,0	-74,0
9.07 Μη εξυπηρετούμενα δάνεια	8,9	138	86,6	-77,7
10.01 ΑΕΠ	...	54
10.02 Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	...	82
3.02 Συνδρομές ευρυζωνικής κινητής τηλεφωνίας	...	57
3.04 Συνδρομές διαδικτύου οπτικής ίνας	...	99

- Περιβάλλον αλλαγών
- Ανθρώπινοι πόροι
- Αγορές
- Οικοσύστημα καινοτομίας

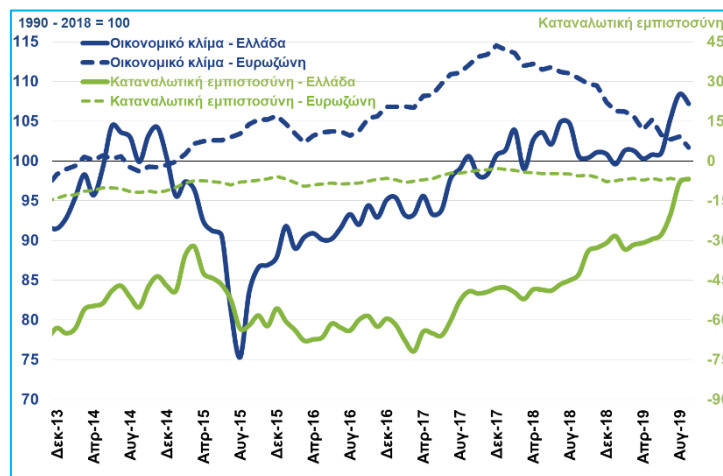

Οικονομικές εξελίξεις

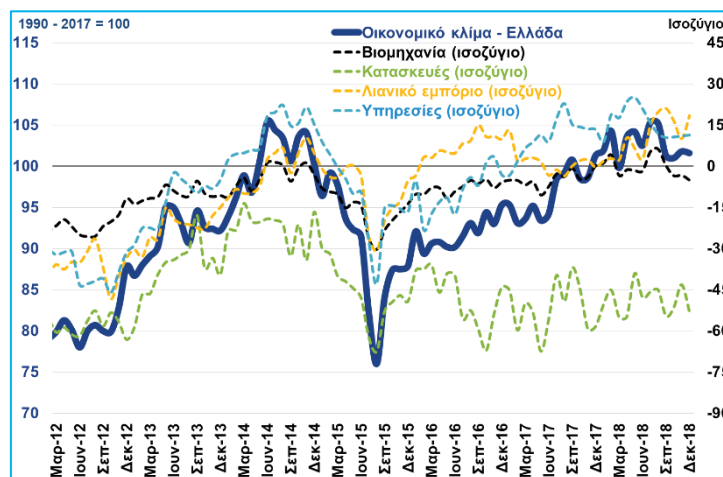
Οικονομικό κλίμα: Ο δείκτης οικονομικού κλίματος παρέμεινε τον Σεπτέμβριο του 2019 στο υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί από τον Δεκέμβριο του 2007 και υψηλότερα από τον αντίστοιχο δείκτη στην Ευρωζώνη (**Δ11**). Την ίδια ώρα, η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώθηκε περαιτέρω, καθώς τα νοικοκυριά παραμένουν αισιόδοξα, ιδίως αναφορικά με τις εκτιμήσεις τους για τη γενική οικονομική κατάσταση της χώρας το επόμενο διάστημα.

Πιο αναλυτικά, ο **δείκτης οικονομικού κλίματος** διαμορφώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2019 στις 107,2 μονάδες, από 108,4 μονάδες τον προηγούμενο μήνα και 100,6 μονάδες τον Σεπτέμβριο του 2018 (**Δ12**). Παράλληλα, ο **δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης** διαμορφώθηκε στις -6,8 μονάδες από -8,2 μονάδες τον προηγούμενο μήνα και -42,7 μονάδες τον Σεπτέμβριο του 2018 (**Δ13**). Σημειώνεται ότι η τιμή του δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης του Σεπτεμβρίου 2019 είναι η υψηλότερη που έχει καταγραφεί από τον Σεπτέμβριο του 2000, όταν βρισκόταν στις -6 μονάδες. Η αισιοδοξία των νοικοκυριών αποτυπώνεται σε όλους τους επιμέρους δείκτες, ιδίως στις εκτιμήσεις τους για την εξέλιξη της γενικής κατάστασης της χώρας, ενώ στους περισσότερους δείκτες δεν παρατηρούνται αξιόλογες μεταβολές σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2019. Ειδικότερα, το ποσοστό των νοικοκυριών που αναμένουν επιδείνωση της οικονομικής τους κατάστασης διαμορφώθηκε σε 18,5% (από 16,2% τον προηγούμενο μήνα και 55% τον Σεπτέμβριο του 2018) και το ποσοστό αυτών που εκτιμούν ότι η γενική κατάσταση της χώρας θα χειροτερεύσει διαμορφώθηκε σε 15,5% (από 16% τον προηγούμενο μήνα και 60,3% τον Σεπτέμβριο του 2018). Επίσης, το ποσοστό των νοικοκυριών που προβλέπει άνοδο της ανεργίας διαμορφώθηκε σε 23,4% (από 21,8% τον προηγούμενο μήνα και 44,4% τον Σεπτέμβριο του 2018), ενώ το ποσοστό αυτών που θεωρούν ότι θα μειώσουν την αποταμίευση ανήλθε σε 78,8% (από 76,3% τον προηγούμενο μήνα και 87% τον Σεπτέμβριο του 2018, **Δ13**).

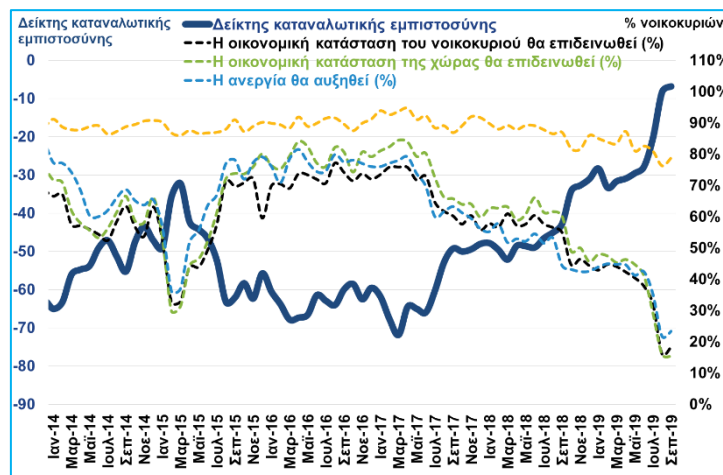
Δ11: Οικονομικό κλίμα και καταναλωτική εμπιστοσύνη: Ελλάδα και Ευρωζώνη (EE - DG ECFIN, Σεπ. 2019)

Δ12: Δείκτης οικονομικού κλίματος και επιχειρηματικές προσδοκίες στους βασικούς κλάδους (EE - DG ECFIN, Σεπ. 2019)

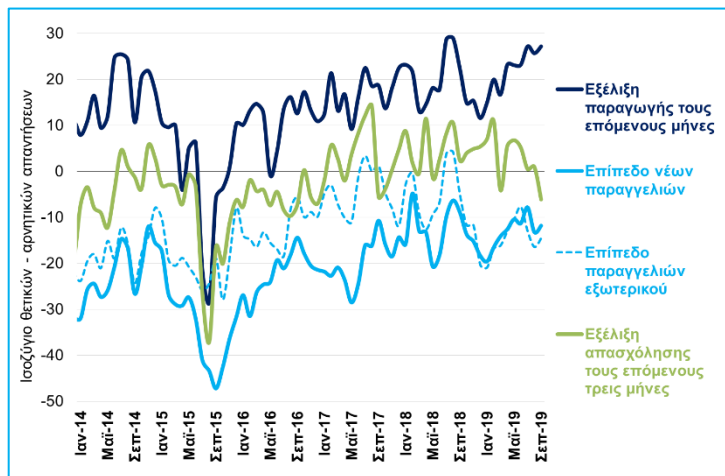

Δ13: Καταναλωτική εμπιστοσύνη και εκτιμήσεις νοικοκυριών (EE - DG ECFIN, Σεπ. 2019)

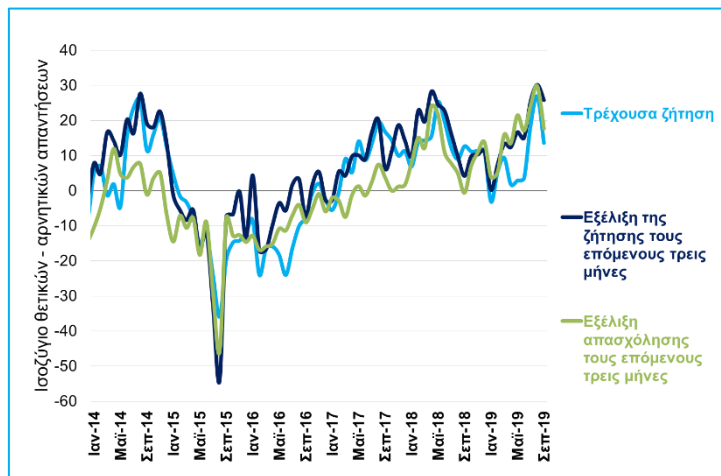

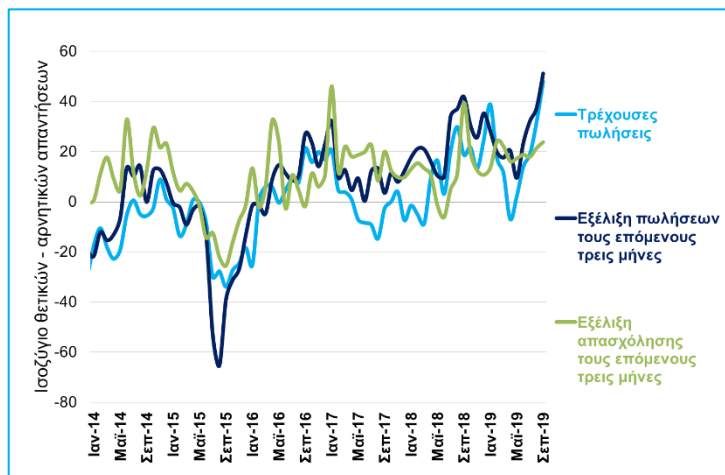
Δ14: Επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία
(EE - DG ECFIN, Σεπ. 2019)

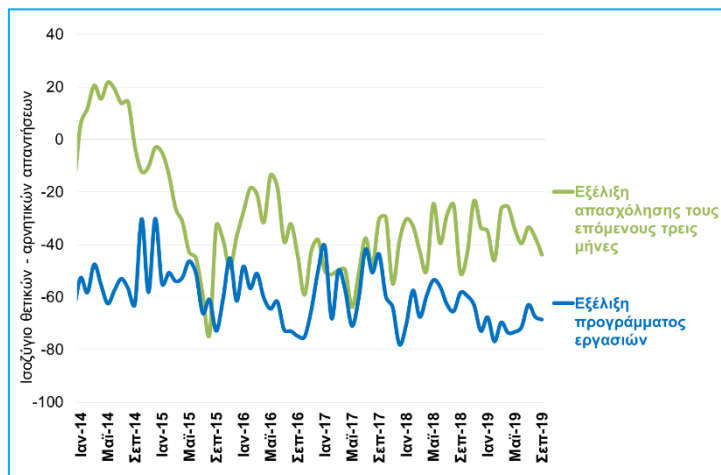
Δ16: Επιχειρηματικές προσδοκίες στις υπηρεσίες
(EE - DG ECFIN, Σεπ. 2019)

Δ15: Επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο
(EE - DG ECFIN, Σεπ. 2019)

Δ17: Επιχειρηματικές προσδοκίες στις κατασκευές
(EE - DG ECFIN, Σεπ. 2019)

Από την πλευρά των επιχειρήσεων, οι προσδοκίες στη **βιομηχανία** παρουσίασαν μικρή άνοδο, παρά τις πτωτικές τάσεις στην Ευρώπη και διεθνώς. Η βελτίωση του κλίματος στη βιομηχανία προέρχεται κυρίως από την άνοδο των θετικών εκτιμήσεων για την πορεία της παραγωγής το επόμενο τρίμηνο, ενώ οριακή βελτίωση παρουσίασαν και οι προβλέψεις τους για τις νέες παραγγελίες, τόσο από την εγχώρια αγορά, όσο και για εξαγωγές. Αντίθετα, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την εξέλιξη της απασχόλησης επιδεινώθηκαν, με το σχετικό ισοζύγιο θετικών – αρνητικών απαντήσεων να διαμορφώνεται στις -6 μονάδες τον Σεπτέμβριο του 2019, έναντι +1 μονάδα τον προηγούμενο μήνα (Δ14). Η μεταβολή αυτή, ωστόσο, ακολουθεί την εποχικότητα των

προηγούμενων ετών (από +11 μονάδες τον Αύγουστο του 2018 σε +2 μονάδες τον Σεπτέμβριο του 2018 και από +14 μονάδες τον Αύγουστο του 2017 σε -6 μονάδες τον Σεπτέμβριο του 2017) και οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την εξέλιξη της απασχόλησης στη βιομηχανία αναμένεται να βελτιωθούν το επόμενο διάστημα.

Στο **λιανικό εμπόριο**, οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν σημαντικά τον Σεπτέμβριο του 2019 για 4^ο συνεχόμενο μήνα, ως αποτέλεσμα κυρίως των θετικών εκτιμήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις και την εξέλιξή τους το επόμενο τρίμηνο (Δ15). Ωστόσο, παρά τη σημαντική βελτίωση του κλίματος στο λιανικό εμπόριο, ο δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο

σημείωσε πτώση τον Ιούλιο του 2019 (-3,5% εξαιρουμένων των καυσίμων), δημιουργώντας προβληματισμό για την πορεία της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά το 3^ο τρίμηνο του έτους (βλ. παρακάτω).

Αντίθετα με τη βιομηχανία και το λιανικό εμπόριο, το κλίμα στις **υπηρεσίες** υποχώρησε ελαφρά, ως αποτέλεσμα κυρίως των μετριοπαθέστερων εκτιμήσεων για την τρέχουσα ζήτηση. Παρόλα αυτά, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις υπηρεσίες παραμένει σε επίπεδο αρκετά υψηλότερο σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο του 2018 (**Δ16**).

Τέλος, στις **κατασκευές**, οι επιχειρηματικές προσδοκίες εξακολουθούν να βρίσκονται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα, με τα ισοζύγια για την εξέλιξη του προγράμματος εργασιών και την πορεία της απασχόλησης το επόμενο τρίμηνο να παρουσιάζουν νέα επιδείνωση τον Σεπτέμβριο του 2019 (**Δ17**).

Σημειώνεται ότι στην κατάρτιση του δείκτη οικονομικού κλίματος η βιομηχανία συμβάλλει κατά 40%, οι υπηρεσίες κατά 30%, η καταναλωτική εμπιστοσύνη κατά 20% και οι κατασκευές και το λιανικό εμπόριο κατά 5%.

Εξαγωγές: Ανοδικά συνέχισαν να κινούνται οι εξαγωγές αγαθών τον Αύγουστο του 2019, παρά τις εντάσεις στο διεθνές εμπόριο και την πτώση του οικονομικού κλίματος στην ΕΕ-28 και την Ευρωζώνη. Ειδικότερα, οι εξαγωγές αγαθών χωρίς πετρελαιοειδή αυξήθηκαν κατά +2,6% τον Αύγουστο του 2019, ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές αυξήθηκαν κατά +2,9%, με το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο να ανυξάνεται κατά +3,2% (+€42,9 εκατ.).

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Αυγ 2019 οι συνολικές εξαγωγές ανήλθαν σε € 22,4 δισ., έναντι €22,0 δισ. το αντίστοιχο διάστημα του 2018, παρουσιάζοντας αύξηση +1,9%, ενώ εξαιρουμένων των καυσίμων η άνοδος των εξαγωγών κατά το ίδιο διάστημα διαμορφώνεται σε +4,6%.

Από τις κυριότερες ομάδες αγαθών, μεγάλες αυξήσεις εξαγωγών σημειώθηκαν στα βιομηχανικά προϊόντα (+16,5%) ιδίως τα διάφορα βιομηχανικά είδη (+26,3%)

και τα χημικά (+16,5%). Σημαντική άνοδο παρουσίασαν επίσης οι εξαγωγές πρώτων υλών (+10,4%), ενώ αντίθετα σημαντική πτώση σημείωσαν οι εξαγωγές λαδιού (-46,2%) και καυσίμων (-3,4%, **Δ18**).

Ταυτόχρονα, οι συνολικές εισαγωγές αγαθών ανήλθαν σε €37 δισ., έναντι €35,5 δισ. το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018 (+4,1%) και το εμπορικό έλλειμμα διαμορφώθηκε σε €14,6 δισ., έναντι €13,5 δισ. το διάστημα Ιαν – Αυγ 2018, παρουσιάζοντας αύξηση +7,7%. Ανάλογη περίπτωση ήταν η αύξηση του εμπορικού ελλείμματος εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών (+€1,0 δισ. ή +9,4%).

Δ18: Εξαγωγές κατά ομάδα προϊόντων (ΕΛΣΤΑΤ και Eurostat, Αυγ. 2019)

	Ιαν – Αυγ		%Δ
	€ εκατ.	2018	
Αγροτικά προϊόντα	4.071,9	3.904,3	-4,1%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	3.109,9	3.142,3	1,0%
Ποτά – καπνός	468,9	496,7	5,9%
Λάδια και λίπη ζωικά ή φυτικά	493,1	265,3	-46,2%
Πρώτες ύλες	827,0	913,3	10,4%
Καύσιμα	7.523,0	7.270,7	-3,4%
Βιομηχανικά προϊόντα	9.187,7	9.990,3	8,7%
Χημικά	2.271,2	2.646,1	16,5%
Βιομηχανικά είδη κατά Α' ύλη	3.498,3	3.450,4	-1,4%
Μηχανήματα	1.955,1	2.045,5	4,6%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	1.463,1	1.848,3	26,3%
Άλλα	384,7	333,1	-13,4%
Σύνολο	21.994,3	22.411,7	1,9%
Σύνολο χωρίς καύσιμα	14.471,3	15.141,0	4,6%

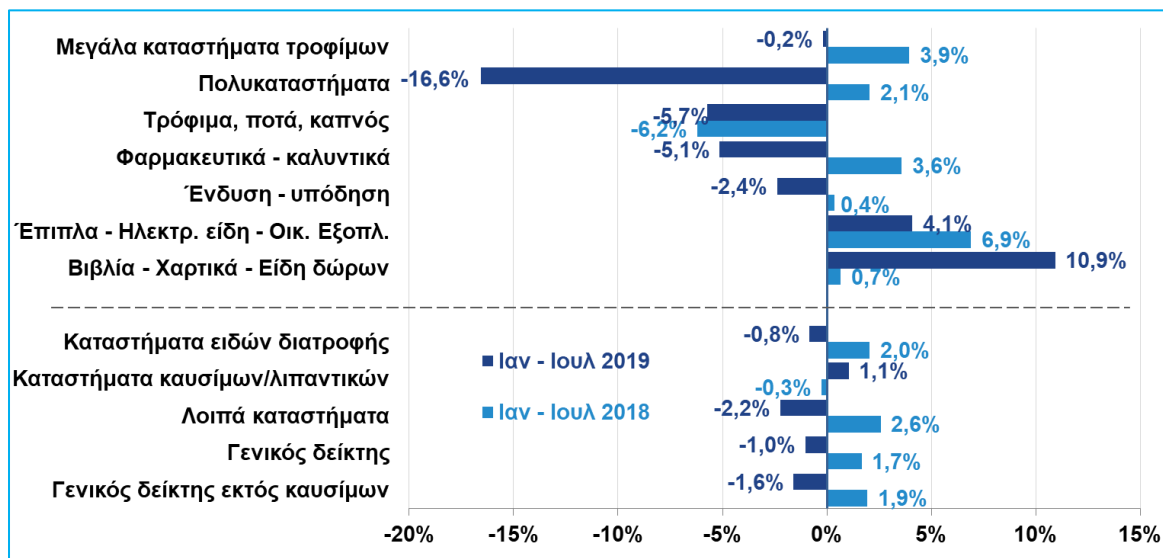
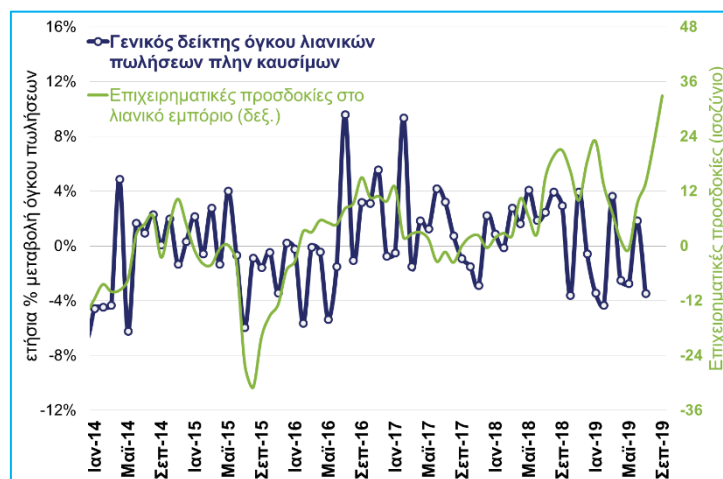
Λιανικές πωλήσεις: Πτώση -3,5% σημείωσε ο όγκος λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων τον Ιούλιο του 2019, κυρίως λόγω της μείωσης που καταγράφηκε στα πολυκαταστήματα (-20%), στα καταστήματα τροφίμων, ποτών και καπνού (-14,3%) και στα καταστήματα φαρμακευτικών προϊόντων και καλλυντικών (-8%). Η εκ νέου μείωση του όγκου λιανικών πωλήσεων τον Ιούλιο του 2019, έπειτα από την ανάκαμψη που καταγράφηκε τον προηγούμενο μήνα (+1,9%) και παρά τις θετικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο, δημιουργεί προβληματισμό για την πορεία της ιδιωτικής κατανάλωσης το 3^ο τρίμηνο του 2019, η οποία ήδη κατά το 1^ο εξάμηνο του έτους παρουσιάζει αποδυνάμωση σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα το 2018 (-0,1% το 1^ο εξάμηνο του 2019, έναντι +1,0% το 1^ο εξάμηνο του 2018). Πάντως, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο παρουσιάζουν συνεχή άνοδο από τον Ιούνιο του 2019, ενώ τον Σεπτέμβριο βελτιώθηκαν σημαντικά (**Δ19**), ενισχύοντας τις προοπτικές αντιστροφής της πτωτικής

τάσης που έχει διαμορφωθεί από τις αρχές του 2019. Σημειώνεται ότι τον Ιούλιο του 2018 ο όγκος των λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων είχε αυξηθεί κατά +2,5% και το 3^ο τρίμηνο του 2018 κατά +3,1%.

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Ιουν 2019 ο όγκος λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων εμφανίζει μείωση -1,6% (έναντι ανόδου +1,9% κατά το αντίστοιχο διάστημα το 2018), με τη μεγαλύτερη υποχώρηση να καταγράφεται στα πολυκαταστήματα (-16,6%, έναντι

αύξησης +2,1% το αντίστοιχο διάστημα το 2018) και στα εξειδικευμένα καταστήματα τροφίμων, ποτών και καπνού (-5,7%, επιπλέον μείωσης -6,2% το αντίστοιχο διάστημα του 2018). Παράλληλα, στα μεγάλα καταστήματα τροφίμων (supermarkets) εμφανίζεται οριακή πτώση (-0,2%, έναντι αύξησης +3,9% το αντίστοιχο διάστημα το 2018), ενώ αντίθετα, στα καταστήματα βιβλίων, χαρτικών και ειδών δώρου, στα οποία περιλαμβάνονται και τα είδη τεχνολογίας, σημειώθηκε άνοδος +10,9%, επιπλέον αύξησης +0,7% το αντίστοιχο διάστημα το 2018 (**Δ20**).

Δ19: Δείκτης όγκου πωλήσεων και επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο (ΕΛΣΤΑΤ, Ιουλ. 2019, IOBE-DG ECFIN, Σεπ. 2019)

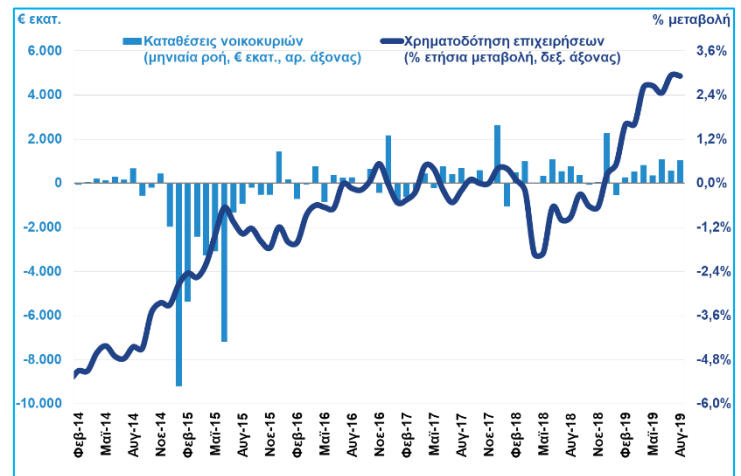
Δ20: Δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατά κατηγορία καταστημάτων (ΕΛΣΤΑΤ, Ιουλ. 2019)

Χρηματοδότηση και καταθέσεις: Άνοδο κατά +€1,46 δισ. παρουσίασαν οι καταθέσεις των νοικοκυριών τον Αύγουστο του 2019, εμφανίζοντας θετική ροή από Φεβρουάριο του 2019 (Δ20). Συνολικά από τον Ιούλιο του 2015, όταν επιβλήθηκαν οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων, η σωρευτική αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών ανέρχεται σε +€14,1 δισ., με το υπόλοιπό τους να διαμορφώνεται σε €114,3 δισ., έναντι €110 δισ. τον Δεκέμβριο του 2018 και €107,2 δισ. τον Αύγουστο του 2018. Η άνοδος των καταθέσεων των νοικοκυριών τον Αύγουστο του 2019 μπορεί να συνδεθεί με την καταβολή του επιδόματος άδειας στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα καθώς και την αύξηση των εισπράξεων από τον τουρισμό (+13,6% το διάστημα Ιαν – Ιουλ 2019). Παράλληλα, οι καταθέσεις των επιχειρήσεων αυξήθηκαν κατά +€168 εκατ. τον Αύγουστο του 2019 και το υπόλοιπό τους ανήλθε σε €22,0 δισ., έναντι €21,7 δισ. τον Δεκέμβριο του 2018 και €21,2 δισ. τον Αύγουστο του 2018.

Αναφορικά με τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης διαμορφώθηκε σε 2,92% τον Αύγουστο του 2019, παραμένοντας για 9^ο συνεχόμενο μήνα σε θετικό έδαφος (Δ20). Η εξέλιξη αυτή αποτελεί ένδειξη βελτίωσης της ρευστότητας των επιχειρήσεων το επόμενο διάστημα.

Δ20: Καταθέσεις νοικοκυριών και χρηματοδότηση επιχειρήσεων (ΤτΕ, Αυγ. 2019)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€325 δισ.
69% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€61 δισ.
51% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€66 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€4,0 δισ.**
41% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
197.000
10% συνόλου ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€4,9 δισ.
18% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,1 δισ.
23% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
27% συνόλου****

* 21.075 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2017 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Πηγή: ICAP, Hellastat, Υπουργείο Οικονομικών, ΕΦΚΑ, ΕΛΣΤΑΤ

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτομία επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

